

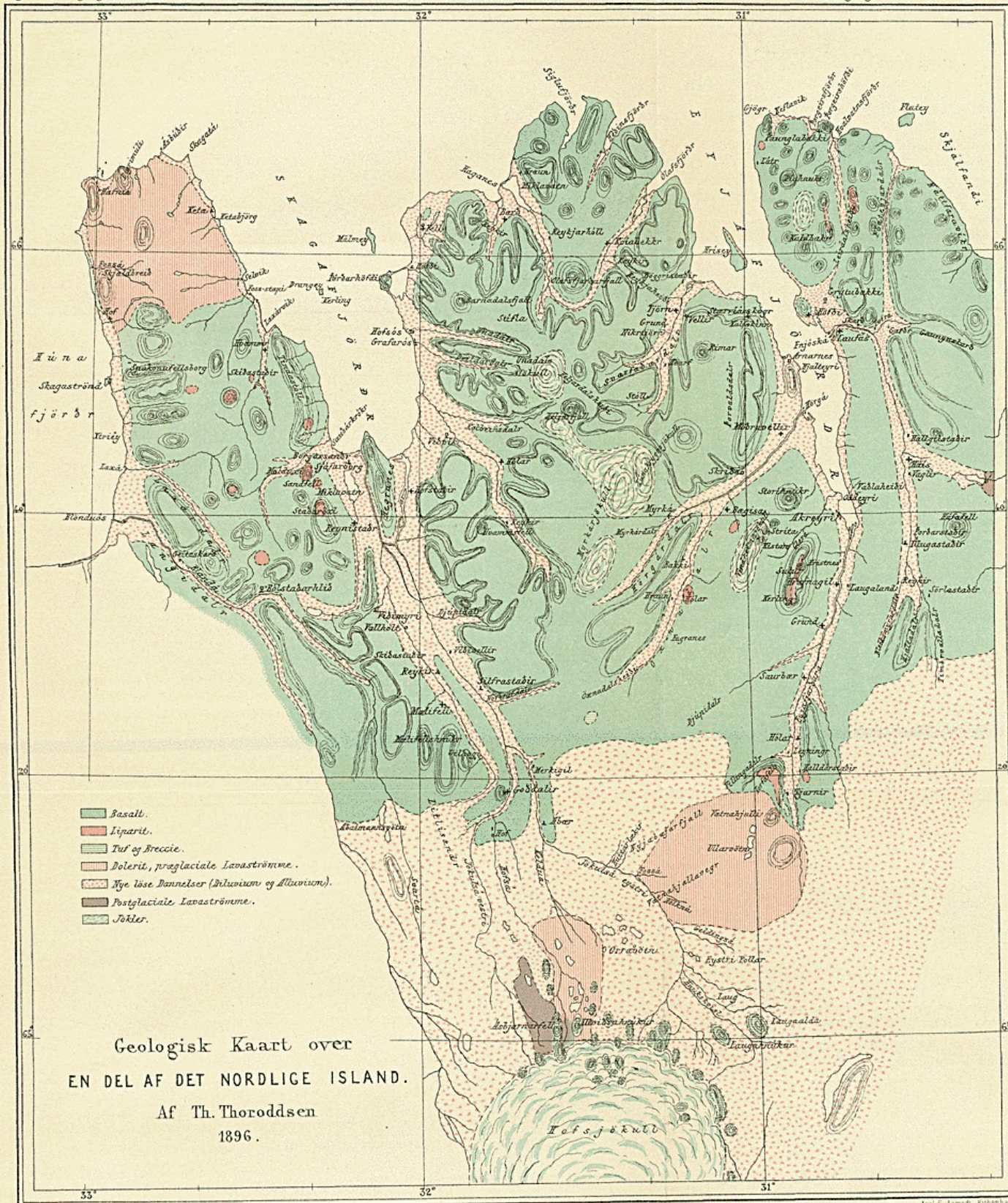
**Fra det nordlige Island.**  
**Rejseberetning fra Sommeren 1896.**  
 Af **Dr. phil. Th. Thoroddsen.**  
 (Hermed et Kort).

I Sommeren 1896 var det min Opgave at berejse og undersøge Landstrækningerne mellem Øfjord og Húnaflói, baade Halvøerne mellem Fjordene og de Ødemarker, der ligge oppe paa Højlandet bag ved Dalene, samt den nordlige Rand af Gletschermassen Hofsjökull. D. 1. Juni tog jeg afsted fra Kjøbenhavn med Postskibet „Vesta“ og, efter at have anløbet Skotland, Reykjavik og flere Fjorde i det østlige Island, naaede vi Byen Akureyri ved Øfjorden paa Islands Nordkyst d. 18. Juni. Her tilbragte jeg tre Dage med Forberedelser til Landrejsen og brød op til Fnjóskadalen østfor Øfjorden d. 22. Juni. I Efteraaret 1895 havde det været min Agt at undersøge den bjærgfulde Halvø mellem Skjalafandi og Øfjord, efter at jeg kom tilbage fra Melrakkaslétta og Langanes, men jeg blev ved en pludselig Sygdom forhindret i at fuldføre denne Plan, og da jeg atter var bleven nogenlunde rask, var Tiden for fremskreden, Vejret var blevet for daarligt, og de Egne, der skulde undersøges, vare saa tildækkede af Sne, at Undersøgelser ikke kunde foretages med noget rimeligt Udbytte. Jeg begyndte altsaa Sommerrejsen 1896 med en Udflugt til disse Egne og var saa heldig, at min Rejse begunstigedes af udmærket Vejr.

Lige overfor Akureyri begrænses Øfjorden af en sammenhængende, 2000 Fod høj Bjærgkjæde, der under ét kaldes Vadlaheiði. Alfjarvejen til Østlandet ligger tværs over denne Bjærgryg ned til Fnjóskadalen, men da jeg nu ogsaa vilde undersøge den sydlige Del af denne langstrakte Dal, benyttede jeg en sydligere, mindre befærdet Ridesti over Bildsárskard. Den sædvanlige Vej over Vadlaheiði har en Højde af omtrent 2200 Fod o. H., men Bildsárskard ligger lidt lavere, 2043 Fod. Fnjóskadalen, der har en Længde af 5 Mil, begrænses paa begge Sider af langstrakte, regelmæssige og ensformige Fjælde, der kun paa et Sted mod Øst afbrydes af en Tværdal, det saakaldte Ljósavatnsskard, hvorigjennem Alfjarvejen til de østlige Bygder ligger; ved Gaardene Thverá og Gardur bøjer Dalen pludselig mod Vest og munder kort efter ud mod Øfjorden ved Laufás; her har Elven fundet Vej tværs igjennem Bjærgkjæden. Geografisk sét ender dog Fnjóskadalen først ude ved Havet lige overfor Flatey; Flateyjar-

dalen er kun en Fortsættelse af Fnjóskadalen, skjønt den ligger lidt højere. Mod Syd forgrener Fnjóskadalen sig i 3 ubeboede Dale, der skære sig dybt ind i Højlandet; den vestligste og længste af dem kaldes Bleiksmýrardalur, der skal være en hel Dagsrejse lang og strække sig næsten ligesaa langt mod Syd som Øfjorddalen; de østligere, Hjaltadalen og Timburvalladalen, ere næppe halvt saa lange. Disse Dale ere meget stenede og kun tarveligt bevoxede med Planter, og ved Dalbundene oppe paa Højlandet forsvinder Plantevæxten helt.

Efter at have passeret Fjældvejen Bildsárskard besøgte jeg de varme Kilder ved Gaarden Reykir i Mundingen af Bleiksmýrardalur. Kilderne ligge sydfor Gaarden 711 Fod o. H. ved et lille Vandløb, der samler sig fra et Mosedrag; det varme Vand, som har en Temperatur af 88—89° C., bobler op fra forskellige smaa Huller. Her, som saa mange andre Steder i Island, har man Kartoffelhaver ved de varme Kilder, Haverne give tyvefold Høst, og den største Kartoffel ifjor vejede et Pund, medens en Vægt af et halvt Pund var temmelig almindelig. Paa et Sted, som hedder Vindhólanes, sydfor Reykir, blev i Aaret 1623 den sidste islandske Hestekamp holdt. Som bekjendt, var det i Oldtiden en meget yndet Forlystelse for islandske Høvdinger at lade dertil særlig opdrættede Hingste slaas og bides. Over Næsset, hvor Hestekampene holdtes, blev der efter Sagnet bygget et Stengjærde, og Egnen skal dengang have været saa skovbevoxet, at man maatte hugge en Lysning i Skoven, for at Tilskuerne kunde komme til at se. Ovenfor Illugastadir i Fnjóskadal findes lidt Surtarbrand omtrent i 2000 Fods Højde; ellers er dette fossile Træ yderst sjældent i disse Egne. Bjærgene bestaa udelukkende af Basalt; Liparit i fast Fjæld ses ingensteds, men man finder hist og her enkelte Stenbrokker af denne Bjærgart spredte omkring i Flodgruset. Maaske findes dog mindre Liparitindlejringer ved Floddragene i det Indre. Over Fnjoskaa tog vi i Færge. Denne Elv fører en forholdsvis stor Vandmasse, da den har et stort Vandomraade; den er naturligvis især vandrig om Foraaret, efter at Sneen er begyndt at tø i det Indre; den har en stærk Strøm og i Bunden rullet



Geologisk Kaart over  
 EN DEL AF DET NORDLIGE ISLAND.  
 Af Th. Thoroddsen  
 1896.

Axel E. Asmødt, Kjøbenhavn.

Grus, saa man maa tage sig i Agt, hvis man rider over den, naar den er lidt vandrigere end sædvanlig; nu kunde den kun passeres i Baad.

Den første Nat i Fnjóskadalen tilbragte jeg paa Gaarden Thordarstadir hos en gammel, meget intelligent og oplyst Bonde, som har en hel lille Samling Antikviteter, gamle Mønter, gamle Bøger og Manuskrifter, som han hele sit Liv med stor Interesse har samlet. Pieteten overfor gamle Minder, som før var almindelig udbredt blandt den islandske Almue, er nu ved at forsvinde, alt skal moderniseres og forandres. Produkterne af den gamle islandske Kunstindustri ere blevne solgte til Turister og lignende Folk, og istedetfor anskaffer man sig unyttigt, værdiløst Flitterstads fra Udlandet. I den senere Tid er det især gaaet ud over Kirkerne; de fleste ere nu helt blevne udplyndrede. De gamle Græstørvkirker, der havde et saa uanseligt Ydre, indeholdt ofte gamle Prøver af det nationale Træskærerarbejde; nu er alt saadant som blæst bort, og flere af de nye Trækirker ere mindre smagfulde. Bonden paa Thordarstadir har ogsaa gjort sig fortjent af Effertiden derved, at han med stor Omhu har fredet om de smukke Kratskove, der findes i Nærheden af hans Gaard.

Fnjóskadalen har i Oldtiden været helt skovbevokset, men nu findes der kun nogle sørgelige Rester tilbage, skjønt de dog ere ret betydelige i Forhold til, hvad man ser andre Steder i Island. Den nordlige Side af Dalen er nu aldeles bar og blottet for Buske og Træer, men paa den østlige Side findes der ret betydelige Kratskove paa tre Steder ved Gaardene Háls, Vaglir og Thordastadir. Naar man fra Vadlaheiði har Udsigt til Fjældsiderne østfor Fnjóskadalen, ser man, at det lyng- og kratbevokkede Jordsmon allevegne strækker sig lige langt op ad Fjældskrænterne, saa at de grønne Tunger paa Ryggene mellem Fjældbækkene alle ende paa samme Højde over Havet (1800 Fod), men højere oppe ses kun Klipper og Grus, ingen Plantevæxt. I forrige Aarhundrede vare Skovene i Fnjóskadal større og kraftigere end noget andet Sted i Island, men senere have Bønderne uforstandigt og af Mangel paa Fremsyn næsten helt ødelagt dem. I Midten af det 18. Aarhundrede siger Eggert Olafsson om Skovene i Fnjóskadalen, at de „har betydelig Fortrin for al anden Birkeskov, som findes i Island.“ Han fortæller endvidere, at for 100 Aar siden have Træerne i Fnjóskadalen været saa høje, at de maalte 20 Alen op til Grenene; dette er dog rimeligvis overdrevent, da de højeste Træer, der nu findes paa Island, kun ere 15 Alen høje til de øverste Grenspidser. Det

viser sig baade i Fnjóskadalen og andre Steder, at de islandske Kratskove godt kunne trives og komme sig igjen, hvor de behandles med Omhu, men det er en Undtagelse, naar de ikke oprives og ødelægges. Mange Bønder mene nemlig, at de miste en hel Del Uld, naar deres Faar gaa i Krattet, og da de ogsaa kunne bruge Træerne til Brændsel og til Støtter og Bjælker i deres Faarehuse, saa ere de Rester af Skove, der findes, dødsdømte. Af Faarene behandles Kratskovene meget ilde, især om Vinteren, thi naar der er knapt med Foder, blive de ofte drevne ud i de halvt tilsnæede Kratskove, hvor de afgnave Bark og Knopper af alle de Grenspidser, som de kunne faa fat paa igjennem Sneen. I Fnjóskadalen holdes desuden Geder, der, som bekjendt, ogsaa ere fordærlige for Skovvæxten; nu for Tiden findes der dog næppe 100 Geder i hele Dalen.

Det vulkanske Udbrud ved Skaptaa 1783, der spredte fin, svovlblandet Aske og sure, vulkanske Damp over en stor Del af Landet, skal have haft en fordærlig Virkning paa Kratskovene, men den Ødelæggelse, som Naturen har foraarsaget, er dog kun forsvindende mod, hvad Mennesker og Kreaturer have gjort. Ved Thordarstadir fandtes der i Aaret 1802 kun ubetydeligt Krat, men da Skoven siden er bleven fredet, er den voxet op til at blive en af de smukkeste i Island. Skoven dækker Siderne af de bratte Grusterrasser nordfor Gaarden, og da der er en stor Afvexling i Terrænet med Rygge og Lavninger, ere disse skovbevokkede Skrænter ganske smukke. Man gjør derfor ofte om Sommeren Udflugter eller „Skovture“ hertil fra de nærmeste Egne. Jeg maalte nogle af Birketræerne; det højeste, jeg fandt, havde en Højde af 25 Fod, og Stammen var 21 Tommer i Omfang; et andet Træ, der var lavere, havde en Fod over Jorden et Omfang af 37 Tommer. Graasiskenen, *Fringilla linaria*, som ellers er sjælden i Island, skal ruge her i Skoven og bygge Rede i Træerne. Udenfor Skoven ved Thordarstadir er Jordsmonnet i Dalen mange Steder bortblæst af Vinden, efterat Kratskovene ere ødelagte, og denne Ødelæggelse griber mere og mere om sig. Det fine Støv og Sand virker atter ødelæggende paa Enge og Hjemmemarker, indtil alt til sidst er bortblæst, og kun det nøgne Grus findes tilbage. Fra Thordarstadir fortsattes Rejsen langs den østlige Side af Dalen til en Gaard i Nærheden af Dalmundingen (Gardur), hvor vi overnattede.

I Fnjóskadalen ere Fjældsider og Dalbund dækkede af mægtige Grusmasser, der stamme fra Istiden, men ere senere blevne omformede og omlejrede ved Vandets

Arbejde. Gruset er blevet ført ned fra Højlandet af Istidens Jøklar, især igjennem Bleiksmýrardalur, der er den længste, og i Nærheden af dens Munding findes ogsaa mægtige Grusmasser. Ingensteds ere Morænerne dog saa store som i Nærheden af Gaarden Gardur, hvor Fnjóská pludselig drejer af mod Vest og bryder gjennem Fjældene til Øfjorden. Her have store Gletschere under Istiden modt hverandre; en fra selve Fnjóskadalen med Bevægelse mod Nord, en anden fra Flateyjardalen med Bevægelse mod Syd og en tredje fra Gønguskörd med Bevægelse mod Vest. Paa Mødestedet østfor Dalsmynni ere Morænerne fra alle tre Gletschere blevne taarnede op til hele Fjælde. Under Jøklernes Smeltning have saa disse Moræner opdæmnet Vandet i Fnjóskadalen, og for en Tid har denne Dal været udfyldt af en smal, 5 Mil lang Sø med en Dybde af 40—50 Favne. Søen har flere Steder efterladt Strandlinjer; især er en Kystlinje i Fjældet oven for Thverá særdeles tydelig, baade fordi den paa en lang Strækning danner et Hak i den ellers jævne Fjældside, og fordi Basaltbænkene her falde 4—5° mod Øst, og Strandlinjen derfor skærer deres Faldlinje; ellers kunne vandrette Basaltbænkens Afsatser undertiden virke forvirrende paa det uvante Øje. Denne Strandlinjes øverste Grænse ligger 682 Fod o. H.; den viser sig ikke blot i det faste Fjæld, men ogsaa i Grusmasserne paa den østlige Side, thi Morænerne naa meget højere op end den gamle Vandflade, enkelte Steder til 1500 Fod o. H. Ved Hallgilsstadir ses Strandlinjen ret tydeligt, og længere nede i Fjældens findes flere mindre, lutter Mærker efter den aftagende Vandstand, thi lidt efter lidt har Elven fra Søen skaaret sig ned igjennem Gruset og udgydt sit Indhold i Øfjorden. Maaske har der saa senere været en Tid, da der fandtes to Søer i Fnjóskadalen, en mindre ved Reykir og Sørlastadir og en anden større i den ydre Dal. Op efter hele Dalen kan man paa begge Sider forfølge to store Terrasser, og i Mundingen af Ljósa-vatnsskard findes tre, den ene over den anden; de ere alle opbyggede af rullet Grus, men det højest liggende af Gruset, ovenfor de egentlige Terrasser, er kun afsløbet lidt paa Kanterne og isskuret.

Som før bemærket, ere Morænerne i den sydlige Del af Fnjóskadalen især udviklede ved Reykir og Sørlastadir, hvor Bidalene støde sammen med Hoveddalen. Her findes ogsaa to tydelige Terrasser og nedenfor dem, bagved et Gjærde af Grushøje, en Slette, der ligner en gammel Søbund, og ned i den har Elven skaaret et dybt Leje. Hvis man vil faa et fuldstændigt og klart Overblik over Forholdene under Istiden,

maa Morænerne og Terrasserne i Fnjóskadalen nøjere undersøges og opmaales. Paa min Recognosceringsrejse over saa store Strækninger var der ingen Tid til Specialundersøgelser, hvor gjerne jeg end havde villet dvæle her længere. I Fnjóskadalen findes der to Rækker Gaarde, en paa hver Side af Elven; de fleste staa oppe paa Terrasserne eller i Lavninger, der ere nedskaarne i Morænerne og Terrasserne. Fladlandet langs selve Elven er meget smalt og forsvinder helt i den nederste Del af Dalen. Landet egner sig ret godt til Faareavl, men Gaardene ere dog de fleste Steder smaa og tarvelige, da der er stor Mangel paa Enge.

D. 24. Juni rejste jeg fra Gardur ud til Flateyjardalur, en smal Dal, der fortsætter Fnjóskadalen mod Nord, men ligger lidt højere end denne. Fjældene ere her blevne betydelig højere og vildere og udmærke sig især ved den store Mængde Snedynger, der holde sig i dem hele Aaret rundt. Medens Klimaet i Fnjóskadalen er temmelig tørt, da Nedbøren opfanges af Omegnens høje Fjælde, viser det sig hurtigt, naar man kommer ud paa Flateyjardalsheden, at Fugtigheden og Nedbøren tiltage stærkt, eftersom man kommer nærmere til Havet. Medens Jordsmonnet i Fnjóskadalen for en stor Del dækkes af Lyng, Smaapil og Dværgbirk, *Betula nana*, træde disse Planter nu tilbage for Halvgræsserne i de mange sumpede Lavninger; især er Manglen af Dværgbirk karakteristisk. Paa de højere liggende Tuer ses der dog adskillige blomstrende Planter, *Loiseleuria procumbens* og *Sibbaldia procumbens*; Plantevæksten er dog i det Hele forkuet og forkrøbet. Skjønt der ikke i Fjældene findes Jøkeldannelser af Betydning, er der dog et Utal af gamle Snedynger, hvoraf vel de færreste nogensinde helt tø op; Snedygernes egentlige Region naar ned til 14—1500 Fod o. H. og gaar endnu lidt længere ned nærmest Havet. Paa hele Vejen fandtes nu ogsaa spredte Snedynger, der endnu ikke vare tøde op, liggende i Lavninger i selve Dalbunden omtrent i 700 Fods Højde, og Plantevæksten var ikke endnu, d. 24. Juni, længere fremme, end den plejer at være paa Sydlandet i Begyndelsen af Maj. Bjærgene ere alle opbyggede af Basalt med vandrette Bænke; Liparit i fast Fjæld saa jeg ikke, men enkelte Smaastykker af denne Bjærgart findes i Morænegruset i Dalbunden. Baade paa selve Flateyjardalsheden og langs Fjældene ved Kysten findes adskillige meget fattige Gaarde. Indbyggerne maa her, ligesom i de andre Smaafjorde i Nærheden, føre en sørgelig Tilværelse; Landet er meget ufrugtbart, og om Vinteren ere Beboerne ved stejle Fjælde og store Snemasser aldeles afskaarne fra

Samkvem med Ydervednen; den grønlandske Drivis er ogsaa en meget hyppig Gjest. Øen Flatey, der ligger en halv Mil fra Land, er en ret god Fiskeplads; som Navnet viser, er Øen flad, men bestaar af Basaltklipper og forenes med Land med et Rev, hvorpaa Brændingen undertiden bryder under stærk Søgang. Maaske er Flatey kun en Levning af en gammel Brændingsterrasse, idet Søen under en højere Havstand i Fortiden lidt efter lidt har ædt sig ind i de høje Basaltfjælde, der før have strakt sig længere ud tilsøs.

Fra Flateyjardalen red jeg den samme Vej tilbage, da der ingen anden findes; man kan nemlig paa Grund af de stejle Klipper ikke komme frem langs Kysten; siden red vi ud gennem det dybe Bjærgskaar, hvor Fnjóskaaen bryder sig Vej ud til Øfjorden. Dette Pas er smalt og begrænses af stejle Basaltfjælde med vandrette Bænke, undtagen i Nærheden af Thverá, hvor de ved en lokal Forstyrrelse have faaet 4--5° Fald mod Øst. Mellem Gaardene Skard og Thverá ere Fjeldsiderne kratbevoxede, men sydfor Elven er Krattet allerede borte og Bjærgskrænterne derfor ødelagte af Grus og Fjeldskred. Hvor Fnjóská flyder gennem Passet, har den en stærk Strøm og adskillige Smaafosser; der findes ingen Lax i Elven og Foreller kun allernederst op til Gaarden Skard. Nordfor Fnjóskaaens Delta udbreder der sig en lille Slette mellem Bjærgene og en enkeltstaaende Klippepynt, Høfði; Egnen benævnes efter Pynten, Høfdahverfi. Bygden er tæt beboet, og Gaardené ere velhavende og godt byggede; herfra blev tidligere mange Fartøjer udrustede til Hafskefangst, men paa Grund af lave Tranpriser er denne Næringsvej nu i Tilbagegang. Haffangerne gjorde ofte lange Ture og holdt sig ofte ved Isranden i Danmarksstrædet. Jeg talte med en gammel Mand, som allerede for 30 Aar siden paa et islandsk Fartøj fra Øfjorden havde været med paa en saadan Fangsttur til Jan Mayn. Kaptajnen, Jon Loftsson, vilde, dog uden Resultat, søge nye Fangstpladser deroppe.

Fra Høfdahverfi rejste jeg derpaa over Leirdalsheidi til Thønglabakki, en afsides liggende Præstegaard yderst paa Halvøen; Leirdalsheidi ligner en Del Flateyjardalsheidi. Det er ogsaa en Dalsænkning, som mellem høje, tildels snedækkede Fjælde strækker sig mod Nord til Ishavet; Leirdalsheidis højeste Punkt ligger 1023 Fod o. H. Tætte Snedynger ligge her i en Højde af 1400 Fod og spredte Snedynger nede i selve Dalen. Bjærgene, der ere meget sønderkaarne og toppede, naa en Højde af over 3000 Fod (Kaldbakur 3699 Fod) og bestaa hovedsagelig af Basalt; dog findes der ogsaa betydelige Masser Liparit baade paa den østlige og

vestlige Side. Denne Bjærgart optræder saaledes i Gildihnúkur og flere andre Fjælde ved Munden af Leirdalur, en Bidal, der gaar mod Øst; ogsaa paa den vestlige Side findes paa en lang Strækning betydelige Indlejringer af Liparit. Plantevæxten er meget kummerlig og bestaar øverst paa Vejen næsten udelukkende af *Salix herbacea*, *Gnaphalium supinum* og *Sibbaldia procumbens* med spredte Exemplarer af *Loiseleuria* og *Andromeda*. Polarpen, der med sine Smaablade her ligesom saa ofte i Højfjeldet helt dækker Jordbunden, var paa store Strækninger bedækket med en rødgul Snyltesvamp, der kunde ses i lang Frastand.

Fra Leirdalsheidi kommer man ned til den lille Bygd i Hvalvatnsfjord. Ved Gaarden Gil forene to Elve, der flyde gennem dybe Klofter, sig til en enkelt Elv, som udgyder sig i Hvalvatn efter at have forgrenet sig over en anelig Græsflade, hvorfra Bønderne paa de nærliggende Gaarde have det meste af deres Høavl; i Søen, der ved et smalt Rev adskilles fra Havet, er der en Smule Forellefangst. Bygden omgives af meget stejle og bratte Basaltfjælde, der som uhyre Mure hæve sig op fra Havet; udenfor har man kun Udsigt til det aabne Hav og den stærke Brænding og af og til til den grønlandske Drivis, som ikke kommer saa sjælden. Der maa være meget ensomt paa de fattige Gaarde, som næsten helt ere afskaarne fra Omverdenen. Bygden i Hvalvatnsfjord adskilles ved en Klipperyg fra en vestligere, endnu mindre, i den saakaldte Thorgeirsfjord; her ligger Præstegaarden Thønglabakki ensomt og forladt og klynger sig til Klipperne. Præstens Embede er ingen Sinecure; om Vinteren maa det ligefrem være uhyggeligt at færdes i disse Egne, og Præsten maa være en øvet Bjærgbestiger, hvis han skal passe sit Embede godt og besøge de spredte Gaarde, der ligge som Ravnereder mellem Klipperne; til Annexkirken i Flatey kan det ogsaa ofte i høj Sø og stærk Brænding være vanskeligt at komme. Kirken skal nu flyttes op til Flateyjardal, men det er ofte ikke mindre farligt at klatre over de stejle Fjældmure end i stormfuldt Vejr i aaben Baad at sejle ud til Flatey.

D. 26. Juni drog vi afsted fra Thønglabakki og rejste over Keflavik til Látrar. Vejene ere her særdeles halsbrækkende; den smalle Ridesti mellem Thorgeirsfjord og Keflavik ligger højt i Fjeldsiderne, der hæve sig stejlt fra Havet, ofte saaledes, at der netop er Plads til en Hest paa den smalle Sti, hvor Klipperne falde næsten lodret 1000 Fod højt ned i Havet; man kryber bogstavelig som en Flue paa en Væg. I Keflavik, som er en lille, ret frodig Dal, er der kun en

enkelt Gaard, som næsten hver Vinter i mange Maaneder fuldstændig er afskaaren fra alt Samkvem med Ydervedenen; engang, siges der, døde under en Epidemi alle Folk paa Gaarden med Undtagelse af en Pige, som var bleven vanvittig, da Folk langt om længe kunde naa dertil. Sommeren er i disse Egne meget kort, 2—3 Maaneder, og hele den øvrige Del af Aaret er Sneen Enehersker. Brændingen er som oftest meget stærk paa den aabne, klippefulde Kyst, saa at det kun er i Ny og Næ, at Baade kunne lande. Keflavik omgives ogsaa af høje og stejle Fjælde, og man er nødt til at klatre over dem, hvis man vil bort, da der ikke findes dybere Fjeldskaar. Vi tog fra Keflavik over Uxaskard til Látur ved Øfjorden og maatte gaa næsten hele Vejen og trække Hestene, baade fordi der er meget brat, og fordi Snedynger og Lørskrænter vare saa opblødte, at Hestene ofte sank i. Skjønt man paa Fjældryggen øverst paa Vejen kun naar en Højde af 1650 Fod, var der dog fuldstændig Vinter deroppe; den ene Snedyngelaa tæt ved den anden, og kun Klippetoppe og Rygge stak op hist og her. Udsigten var meget ejendommelig baade ned i den hesteskeformede, dybe Keflaviksdal, som vi lige havde forladt, og over Øfjordens Munding, hvor Havfladen og Bjærgene paa begge Sider med deres blaanende Pynter, Tinder og Bastioner straaledede i Solskinnet.

Den yderste Gaard paa Øfjordens Kyst, Látrar, bestaar af flere Træhuse. Herfra drives baade Hajfiskefangst og Torskfiskeri, og desuden ere Fjældsiderne godt bevoxede med Lyngplanter og Smaapil, saa at Faarene trives godt. Den ellers sjældne Plante *Phyllo-doce coerulea* er temmelig almindelig her og danner med sine smukke Blomster store, røde Pletter i Lyngskrænterne. Kysten indefter hæver sig brat fra Havet; flere Pynter falde lodret ned mod Fjorden, og Fjældbækkene styrte i høje Kaskader ned over Klipperne. Ridentien ligger ofte højt oppe i Fjældsidene, og da der er en Mængde stenede Kløfter og Lavninger, stejle Pynter og Klipper, er det besværligt og trættende for Hestene at komme frem. Om Aftenen d. 26. Juni naaede vi til Grenivik i Høfdahverfi og fortsatte de to næste Dage Rejsen indefter Kysten til Akureyri. Landskabet er paa denne Vej temmelig ensformigt, skraanende Bjærgsider, ret godt bevoxede med Græs og Lyng og med en eller to ækker Gaarde. I Fnjóskaaens Delta yngler en Mængde Ederfugle paa Holmene og give en god Indtægt for Gaardene Nes og Laufás, der ligge hver paa sin Side af Elven. Paa denne sidste Gaard, en af de mest kjendte Præstegaarde i denne Del af Landet, findes et Par høje Rønnetræer; disse

Træer ere blevene plantede ved flere Gaarde i Nærheden af Øfjorden og bidrage meget til at pryde de godt byggede, nette og renlige Gaarde, der ere saa almindelige i disse Egne; mange Steder har man i de sidste Aar bygget Beboelseshusene af Træ, og Græstørvgaardene ere ogsaa blevene smukkere og rummeligere end før. I Nærheden af Laufás voxe Agertidsler, *Cirsium arvense*, i Mængde; det er ellers en sjælden Plante i Island. Længere inde ved Øfjorden ser man ofte, at Bakkerne ere helt blaa af Stedmoderblomster, *Viola tricolor*, og i det hele taget er Plantevæksten særdeles frodig i disse Egne, saaledes som den plejer at være ved de Fjorde og Dale, der skære sig langt ind i Landet. Nærmere Havet virke de kolde Vinde hæmmende paa Vegetationens Udvikling. Dette viser sig at være Tilfældet ved alle Fjorde paa Islands nordlige, nordvestlige og østlige Kyst; det samme har man, som bekendt, ogsaa iagttaget i Grønland.

D. 3. Juli drog vi atter afsted fra Akureyri for at undersøge den bjærgfulde Halvø, der adskiller Skagafjorden fra Øfjorden; de høje og bratte Fjældmasser, der opfyldte denne Halvø, gjenemskæres paa kryds og tværs af en Mængde dybe Dale. Den østligste af disse Hørgårdalen, en smuk og frugtbar Dal, der er tæt bebygget, er især bekendt for den Realskole, der findes paa Møðruvellir. I de 12 Aar, som vare forløbne, siden jeg fungerede som Lærer paa Møðruvellir, saa jeg, at der var blevet gjort betydelige Fremskridt; Bøndergaardene vare gjenemgaaende stateligere og gjorde et velhavende Indtryk; mange nye Træhuse vare blevene byggede, adskillige Steder var der blevet gjort betydelige Jordforbedringer. Fra Møðruvellir fortsattes Rejsen udefter langs Øfjordens Kyst; Landet er temmelig bakket og klippefuldt; Kysten er opfyldt af isskurede Basalthøje og Basaltterrasser med mellemliggende Moser; langs Stranden findes der hist og her Brudstykker af marine Terrasser og høje Lørskrænter. En snæver Dal, Thorvaldsdalen, strækker sig op imellem Fjældene og omgives paa begge Sider af 3—4000 Fod høje Bjæрге; af disse ere Rimar (4020 Fod) de mest bekendte. Alle disse Bjæрге ere udelukkende opbyggede af Basalt med næsten vandrette Bænke. Fjældrandene ere som oftest lige, fordi Dalene oprindelig ere blevene skaarne ned i et vandret Plateau, men i Fjældsiderne findes mange smaa Grydedale og Kløfter, hvorfra brede Gruskegler strække sig ned imod Lavlandet. I de højere Regioner ligge store Snedynger i alle Lavninger. Ude i Fjorden ligger Hrisey, en aflang Ø, der i Oldtiden har været skovbevoxet, men nu er fuldstændig nøgen; Skovene ere forsvundne ved Ind-

byggernes Uforstand, og de mange smaa Hulheder i Terrænet efter gamle Kulmiler vise, at Kratskovene især ere blevne benyttede til at brænde Trækul af. I den senere Tid har man ved Hrísey drevet et betydeligt Torske- og Sildefiskeri. I Begyndelsen af Firserne drev Nordmændene her en indbringende Sildefangst, som senere er ophørt paa Grund af de faldende Sildepriser; en Mængde norske Fartøjer blev ogsaa odelagte her under en Orkan d. 11. September 1884; 19 Skibe forliste og 12 maatte kappe deres Master; Skaden blev anslaaet til over 300,000 Kroner. Paa Hrísey findes, som paa begge Sider af Fjorden, høje Lerbakker dannede under en højere Havstand. Paa denne Ø ere ligesom flere Steder ved Øfjorden, f. Ex. paa Hjalteyri og ved Boggversstadir, i den senere Tid flere Fiskerlejer med mange Træhuse opstaaede.

Den næste Dal, der i sydvestlig Retning strækker sig ind i Landet, hedder Svarfardalur; den dannes ved Sammenstødet af to Dale, Svarfardalur og Skidadalur, og gennemstrømmes af en vandrig Elv, som har faaet Navn efter Dalen. Dalbunden er temmelig bred med frodige Enge, hvorfra Bøndergaardene, der ligge i to tætte Rækker langs Fjældsiderne, have det meste af deres Høavl; i Fjældene er der desuden i mange Smaadale og Lavninger god Græsning for Faar. Bjærgene, der paa begge Sider ere høje og stejle, ere i den øverste Del af Dalen gjennemskaarne af en Mængde Smaadale, der adskilles af skarpe Bjærgrygge og Tinder, saa at Hoveddalen afsluttes af maleriske Bastioner og Kasteller, hvor snehvide Jökeldynger titte frem gennem Skydeskaarene. De inderste og højest liggende Dale ere alle fyldte med Sne; de udstrakte Firndynger, der ligge paa de højeste Rygge, tå aldrig op og sende forskellige Snetunger ned i Dalene; hist og her ere disse Snemasser blevne forvandlede til virkelige Gletschere. En saadan strækker sig f. Ex. ned i Gljúfrárdalur, en Bidal til Skidadalen; en Elv, der har sit Udspring fra denne Gletscher, fører grumset Jökelvand ud i Skidadalsaaen, som deraf ofte faar en mælkevid Farve; denne Gletscher synes i de sidste 40 Aar at have aftaget. En anden lille Elv, Teigaá, i Svarfardalurs Fortsættelse fører ogsaa mælkevidt Vand af indblandet Ler fra en anden mindre Gletscher.

Skjønt Svarfardalsaaen er kort, fører den dog en ret betydelig Vandmasse, da den faar en Mængde Tilløb fra Højfjældenes Firn- og Snedynger, der udfylde alle Lavninger i de højere Regioner; den optager fra Syd Skidadalsá, der har omtrent den samme Vandmængde; over begge Elvene have Dalens Beboere for

nylig bygget anselige Broer, og i Tungen mellem Aaerne findes deres Forsamlingshus. Hovedelven har i Tidens Løb skaaret sig ned igjennem Dalens Morænemasser, der ere blevne omdannede til Terrasser paa begge Sider; især er Terrassen paa Dalens vestlige Side tydelig; oppe paa den ere alle de vestlige Gaarde byggede, medens det flade Land i Dalbunden er optaget af frodige Enge, hvorover Elven snoer sig i mange Bugter. Da Hældningen kun er ringe, benyttes Elven ogsaa til Overrisling af Engene; hurtigt strømmende Bjærgbække medføre derimod altid saa meget Grus, at de ikke kunne benyttes paa den Maade. Da Svarfardalsaaen faar saa mange Tilløb af smaa Fjældbække, voxer den ofte meget pludseligt under stærke Regnskyl og kan da undertiden gjøre betydelig Skade. Den 3. Oktober 1887 gik Elven saaledes over sine Bredder, og under de stærke Regnskyl styrtede en Mængde Fjældskred ned i Dalen. En lille Indsø nedenfor Præstegaarden Tjörn blev udfyldt af det Ler og Dynd, som Elven medførte; næsten hele den Flade, hvor Indsøen før var, er nu fuldstændig bevoxet med Kjøruld og er ifærd med at forvandles til en Eng. Dette var altsaa kun til Gavn, men til andre Tider har Elven derimod gjort Fortræd; saaledes blev i Aarene 1702—1712 en stor Engstrækning nedenfor Gaarden Hvarf forvandlet til en Grusstrækning, idet Elven kastede sig over den østlige Bred og har ogsaa siden hovedsagelig søgt til den Kant. Nederst danner Elven en Lagune, der adskilles fra Havet af en Landtange med en Aabning paa den østlige Side, dog skal Flodmunden for have været endnu østligere. Elvmunden er saa tilsandet, at Baade ikke kunne komme igjennem den, men indenfor, temmelig langt oppefter, er der Vand nok; Tidevandet mærkes i den nederste Del af Elven op til Gaarden Skáldalækur.

Den første Nat i Svarfardalen tilbragte jeg paa Gaarden Hvarf ved Munden af Skidadalen. Tæt indenfor Gaarden findes der meget betydelige, uregelmæssige, løse Grus- og Klippemasser, der med Højder, Rygge og Lavninger strække sig ned ad den vestlige Fjældside tværs over Skidadalens Munding; disse løse Masser ligne et overordentlig stort Fjældskred og ere rimeligvis for største Delen blevne dannede ved Klippemassernes Nødfald fra Fjældet. Grushøjene, som danne dette Fjældskred, ere sammensatte af større og mindre, kantede Klippeblokke, men hist og her findes store Dynger af slagget Lava, der undertiden har en vis Lighed med Slaggekegler eller Hornitos paa gamle Lavastømme. Naar man undersøger disse Slaggedynger nærmere, viser det sig, at der inde imellem

Slaggerne findes større Partier tæt og doleritisk Basalt. Oppe ved Bjærgranden ovenfor Hvarf findes en bred og dyb Skaal, hvorfra hele den vældige Masse synes styrtet ned, rimeligvis under stærke Jordrystelser; her findes der mellem Basaltbænkene tykke Slaggelag, og herfra stamme rimeligvis de ejendommelige Slaggedynger nedenfor. Skidadalsaaen har gravet sig en dyb Rende ned igjennem de løse Masser, og paa den østlige Side viser det sig, at Fjældskredets Grus- og Klippemasser hvile umiddelbart paa gamle Moræner, som en Gletscher i Skidadalen under Istiden har skubbet foran sig til Dalmundingen. Naar man fra de høje Fjælde ved Dalens vestlige Side ser over til Hvarf, kan man tydelig se, hvorledes de løse Masser danne en sammenhængende Strøm fra den før nævnte Skaal ned i Dalmundingen. Nogle enkelte Forgreninger af denne Grusstrøm have ikke naaet helt ned til Dalbunden, men ere standsede midt i Fjældens Side; paa samme Side ser man nordligere andre mindre Grusstrømme, der ogsaa have deres Oprindelse fra andre, mindre, skaalformede Hulninger i den øverste Del af Fjældet. Naar alle disse Fjældskred have fundet Sted, maa denne Egn være bleven rystet af voldsomme Jordskjælv. Lignende Bjergskred ser man forresten temmelig hyppig i andre trange Dale i denne Del af Landet.

Fra Hvarf rejste jeg til Præstegaarden Tjørn og undersøgte paa Vejen en ejendommelig lille Sø, Nikratjørn, der findes oppe i Fjældet ovenfor Gaarden Grund i en lignende, kjedelformet Fordybning som den, der findes ovenfor Gaarden Hvarf; kun ere Forholdene her endnu større. Fra Gaarden Grund begyndte vi Bestigningen af Fjældens Side, der ogsaa her er dækket med vældige, løse Grusmasser og Klippestykker, som øjensynlig skyldes et Fjældskred i stor Stil, men her ere de enkelte bølgeformede Rygge tildels bevoxede med Græsarter og Lyngplanter, saa Fjældskredet er ikke saa tydeligt i Frastand. Det var temmelig besværligt at klatre over de bratte Grusrygge op til Søen, der ligger 2180 Fod o. H. Nikratjørn har en Længde af 250 Favne og en gjennemsnitlig Bredde af 75 Favne; den ligger i en skaalformet Lavning under 1000 Fod høje, næsten lodrette Klipper; ud mod Dalen begrænses den af høje Rygge, der ere opbyggede af store Klippestykker, og derfra fortsættes Grusryggene i uafbrudt Rækkefølge helt ned til Dalen. Søens Omgivelser ere yderst vilde; Klippesiderne hæve sig som Vægge, der spærre for al Udsigt; af og til styrte Stenblokke og Grus raslende ned i Søen, og denne udfyldes saaledes lidt efter lidt; Dybden er de fleste Steder kun 4 Favne,

størst 9 Favne. En Fjældbæk, der løber ned fra Søen til Gaarden Grund, har gjort megen Skade paa Hjemmemark og Enge, da den næsten hvert Foraar meget pludseligt svulmer op, og Vandflommen fører Grus og Klippestykker ned til Lavlandet. Da Fjældene paa begge Sider af Svarfadardalen ere meget høje, 3—4000 Fod, ligger der altid megen Sne i Lavningerne i Fjældens Side; de store Snedyngers Region naar her omtrent ned til Nikratjørn, altsaa til c. 2000 Fod o. H. De trange Dale og de høje Bjerge trække Nedbøren til sig, saa at der i denne Bygd om Vinteren altid ligger megen Sne; Folk ere derfor nødte til at gaa paa Skier; de benyttes her af alle og enhver, unge og gamle, Mænd og Kvinder; om Vinteren gaa alle til Kirke paa Skier, og der findes derfor mange Par Skier paa hver Gaard; paa Hvarf fandtes der saaledes syv Par og andre Steder endnu flere. Skier bruges ligesaa almindelig i Olafsfjorden, Stifla og Fljót; naar Bornene ere fem til sex Aar gamle, begynde de at løbe paa Ski, og mange opnaa en stor Færdighed, som ogsaa kommer dem til Gode, da Terrænet er meget vanskeligt i disse Egne. For mange her er det en Lyst at fare ned ad bratte Fjældside, hvor Skiløberen forsvinder i en hvirvlende Snesky.

D. 7. Juli rejste vi fra Præstegaarden Tjørn over Fjældvejen Reykjaheidi til Olafsfjorden. Vejen ligger fra Bøggversstadir først op igjennem en lang og trang Dal, der er temmelig frodig bevoxet med Græs og Lyng og derfor benyttes til Sommergræsning for Køer, Heste og Malkefaar fra de nærmeste Gaarde. I Nærheden af Dalbunden fører en Ridesti op ad en brat Fjældside til en skaalformet, lille Sidedal, der hæver sig terrasseformigt til de højeste Bjergkamme. Her er man kommet til Sneens Regioner; allevegne ligger der store Snedynger, og de mellemliggeude Flader af Ler og Grus ere saa opblødte, at Hestene næsten ikke kunne komme over; i Snedyngerne sidde de ogsaa ofte fast, og det er baade besværligt og langsommeligt for Karavanen at arbejde sig op til det højeste Pas. Ridestien er for længe siden forsvunden, og man maa udelukkende rette sig efter de Varder, som ere byggede til Vejledning for de Vejfarende; gennem Dynd og Sne, over stejle Klipper og bratte Skraaninger naaede vi tilsidst det smalle Pas, der ligger i 2824 Fod o. H. Selve Passet, der som et Skaar gaar igjennem Bjergets øverste Ryg, er kun 25—30 Favne bredt, og man har derfor en god Udsigt til begge Sider; rundt omkring er der et Myr af spidse Basalttoppe, stejle Klippesider og langstrakte, smalle Kamme. I enhver Lavning findes store Snedynger, der samle sig i langstrakte



Rækker paa Basaltbænkenes Terrasser, i de afrundede Grydedale og de stejle Kløfter; her dækker Sneen ofte over forræderiske Afgrunde, og naar man passerer en af de mange Snebroer over Kløfterne, efter at det tilbørlig er blevet prøvet, om de kunne bære Heste og Mennesker, hører man ofte Fjældbækkenes Brusende dybt nede i Afgrunden. Den øverste Del af Fjældene er næsten helt blottet for Plantevæxt: kun nogle enkelte Sneranunkler, *Ranunculus glacialis*, med deres store, hvide og rosenrøde Kroner titte hist og her frem fra Gruset. Kun de færreste Snedynger i denne Højde to op om Sommeren; skjønt man hist og her ser ny Sne i Overfladen, er dog Hovedmassen de fleste Steder gammel, lagdelt Firsne. Ned imod Olafsfjorden ere Forholdene lignende som paa den østlige Side, afvekslende Klippepartier, Snedynger, Grus og Dynd, men naar man kommer ned for Sneregionen, er Vegetationen ganske frodig, især er det ejendommeligt, at man her, ligesom i Sugandafjord paa Vestlandet, i Græsskrænter ser en Mængde selskabeligt voxende Bregner, *Phegopteris alpestris*.

Olafsfjorden og Dalen, som strækker sig op fra den, omgives af bratte, over 3000 Fod høje Basaltfjælde. I Bjærgenes øverste Del findes en Mængde Snedynger, men længere nede, hvor Vandet siver ud mellem Basaltbænkene, ses hyppig lysegrønne Striber af Mosser, der lidt efter lidt danne Jordsmon og derved Grundlag for den højere Plantevæxt. Fra Fjældvejen kommer man ned til Gaarden Reykir, 500 Fod o. H., hvor der, som Navnet viser, findes nogle varme Kilder tæt ved Hjemmemarken. Jeg fandt her dog ingen Steder højere Temperatur end 42° C; Jordvarmen har man her, som saa mange andre Steder, benyttet til Aulæg af en Kaal- og Kartoffelhaver. Den øverste Del af Dalbunden til Præstegaarden Kviabekkur er dækket med uregelmæssige Grushøje, rimeligvis gamle Moræner, med mellemliggende, sumpede Lavninger; den nederste Del af Dalen optages af frodige Enge, der strække sig ned til en Indsø, som ved en Landtunge adskilles fra Havet; Søen skal gennemsnitlig være syv Favne dyb, men paa to Steder skal den være betydelig dybere. Denne Sø har faaet en vis Navnkundighed ved Eggert Olafssons Fortællinger om de Havfiske, der fanges i den. Det anførte Sted hos E. Olafsson lyder saaledes:

„Man finder i den naturaliserede Havfiske: Tersk, Kollier, Helleflyndre og Rokker, alt af middelmaadig Størrelse. Indbyggerne gjøre Huller paa Isen for deres Fiskesnører, og fange de omtalte Fiske paa Medekroge; de smage søde og behagelige, dog ikke som Havfiske af samme Arter. Foreller falde her ogsaa, og fanges mest om Foraaret. Søen er een Mil lang, og skilles fra Stranden kun ved et smalt Rev af

opkastet Møl eller Strandstene, hvorigjennem Elven, som kommer ned fra Dalen, og rinder igjennem samme Sø, haver brækket et smalt Udløb til Stranden. Det synes klart nok, at Fjorden har tilforn gaaet saa dybt ind i Landet, som Søen nu gaar, og er ved en stærk Brænding, Jordskjælv eller anden voldsom Omvæltelse, afskaaren eller deelt i to Dele ved ovennævnte Rev; Havets Fiske ere da blevne indesluttede, og ved den sagte aftagende og formedelst Elvens Gjennemfart opløste Salthed, meer og mer vante til det søde Vand. Alle de fornævnte Fiske fanges ogsaa i Havet eller Fjorden her uden for.“

Af denne Beskrivelse har man faaet det falske Indtryk, at der virkelig her i Søen findes forskellige Saltvandsfiske, der ere blevne vænede til fersk Vand og have dér levet og forplantet sig gjennem mange Generationer. Dette er dog, som allerede Hr. *Charles Rabot*<sup>1)</sup> har paavist, ingenlunde Tilfældet. At der af og til i denne Sø fanges Saltvandsfiske er sandt nok, men det gaar helt naturligt til. Fiskene stamme fra Havet, løbe derind og ud igjen; hvis de ikke have stadig Forbindelse med Havet, dø de ud. Søen har Udløb gjennem Sandrevlen; dette Udløb har til forskellige Tider forskellig Dybde, og under stærk Paalandsvind og Brænding kan Udløbet blive halvt tilstoppet af Sand og Grus, men da bryde Bølgerne ogsaa ofte tværs over Tangen ind i Søen; til andre Tider uddybes Indløbet, og Søen forandres til en Lagune. Om Foraaret, naar Sneen smelter i Fjældene, og alle Bække og Elve ere fulde af Vand, faar det ferske Vand Overhaanden; til andre Tider har Havvandet Overvægten, dog er Søen i Overfladen som oftest nogenlunde fersk, men saltet i Dybet. Indbyggerne i Olafsfjord fangede før i Søen ofte en Fisk, som de kalde „maurungur“, der vel næppe er andet end en ung Torsk; i de sidste Aar har man dog ingen fanget. For nogle Aar siden løb om Efteraaret en meget stor Sildestime ind i Søen, og der blev fanget en Masse Sild, men om Vinteren døde Silden fuldstændig ud af Mangel paa Føde og ved uheldige Naturforhold. I Søen fanger man ogsaa Foreller og af og til enkelte Lax. Forholdene ved Miklavatn i Fljót, som vi snart skulle omtale, ere omtrent de samme som her.

Efter at have tilbragt to Dage i Olafsfjorden rejste jeg over til Bygden Stifla og derfra til Fljót. Vejen til Stifla fører over Lágheidi, som egentlig er en Dal, der fortsætter Olafsfjorden tværs gjennem

<sup>1)</sup> *Charles Rabot's* meget interessante Beskrivelse af Olafsfjardarvatn staar i *Bulletin de la société de géographie. Paris 1894. Tome XV. S. 14—18.*

Fjældene; Vejens højeste Punkt ligger kun 1147 Fod o. H. Landskabet er meget ensformigt, stejle Basaltfjælde paa begge Sider og i Dalen Moræner og sumpede Lavninger. Bygden Stifla ligger afsides, omgivet af høje, maleriske Fjælde, men er dog ganske kjon og om Sommeren frodig bevoxet med Græs; om Vinteren skal der derimod være mindre hyggeligt paa Grund af de store Snemasser, der samles i den trange Dal. Engene og Fjældsiderne vare her saa godt bevoxede med kraftig Plantevæxt, som man kun sjelden ser i denne Del af Landet. Dalen lukkes mod Nord af en bred Række Moræner, der have en Højde af 2--400 Fod; mod Vest bryder Elven sig Vej gennem Morænerne, efter at den først har dannet en lille Sø med flere Næs og Vige. I en Sidedal, Tungudalur, der ligger højere, findes ogsaa Moræner og en anden Sø bagved dem. Udenfor de Moræner, der af lukke Stifladalen, kommer en bred Bygd, der kaldes Fljót; det er egentlig en Fortsættelse af Stifla, der kun adskilles fra den ved det Højdedrag, som Morænerne danner. Stifla-Morænerne fortsættes langs de østlige Fjældsider i Fljót og læne sig her som bølgeformede Høje op mod Fjældskrænterne. Efter at have passeret det meste af Højdedraget undersøgte jeg nogle varme Kilder i Nærheden af Gaarden Gil 306 Fod o. H. Det varme Vand, der har en Temperatur af 58° C., strømmer frem i en sumpet Lavning mellem Grushøjene; en Del Kiselsinter vidner om en højere Temperatur i Fortiden. Ved den anden Gaard lidt nordligere, Reykjahóll, findes ogsaa en varm Kilde øverst i Toppen paa en 255 Fod høj, regelmæssig Gruskegle; Vandet strømmer her, 580 Fod o. H., frem af Gruset med en Temperatur af 61° C.

En stor Del af Lavlandet i Fljót optages af en Sø, der kaldes Miklavatn og adskilles fra Havet af en Sandrevle. Søen havde før sit Udløb tæt ved Haganes, og der var altid en svag Strøm ud til Havet; nylig er Udløbet blevet forandret. Der er gennem Sandrevlen østligere blevet dannet en dyb Rende, hvor igennem Saltvandet nu har uhindret Adgang til Søen; før var den helt fersk, men nu indeholder den Brakvand og Saltvand, skjønt Overfladevandet endnu er nogenlunde ferskt; Vandstanden forandres ogsaa ved Tidevandet, saa Miklavatn er bleven en fuldstændig Lagune; før var der en god Forellefangst, nu ere Forellerne næsten forsvundne, men man fanger her nu smaa Torsk og Sild; Torskene siges ogsaa at lægge Rogn herinde. Miklavatn skal have en Dybde af 20 Favne.

Om Aftenen d. 9. Juli naaede jeg til Gaarden Hraun, der staar yderst ved Miklavatn paa den østlige

Side. Denne Gaard, som hører til de anseligste i Nordisland, staar højt paa en Basaltterrasse østfor Søen, og man har derfra en prægtig Udsigt over Søen, Havet og en Mængde maleriske Fjælde, ja, endogsaa Bjærgene paa Hornstrandir kunne skimtes i det yderste Fjerne. Udenfor Gaarden strækker en Række Moræner sig op i Fjældsidene og ud paa Tangen ved Søen; disse Moræner sammensættes af en Mængde regellose Dyrger af Grus og Stenblokke. Tæt ved Stranden findes mellem Grusryggene en lille Vand-samling, der kaldes Narfatjörn; der gaar et Sagn om, at denne Dam efter Vejrfoldene stiger og falder som et Barometer, men i omvendt Orden, saaledes at den stiger for daarligt Vejr, men falder, naar man kan vente godt Vejr. Her findes ved Stranden flere Fiskerhytter, thi fra denne Bygd drives der en betydelig Torskfangst; Fiskerne ligge i disse Hytter om Hverdagen, men tilbringe alle Søn- og Helligdage hjemme paa deres Gaarde, hvortil de løbe paa Skier frem og tilbage om Vinteren.

Indtil for nylig dreves der fra Fljót en betydelig Haffiskefangst med aabne Baade. Det var et meget haardt Liv, Haffiskefangerne maatte føre, naar de midt om Vinteren i deres aabne Baade, 10—12 paa hver, hele Uger i Frost og Kulde laa ude i det aabne, stormfulde Polarhav, den længste Tid i Mørke, thi ved den Tid ere jo Dagene meget korte saa tæt ved Polarkredsen. Naar de skulde sove, maatte de ligge paa Tofterne uden anden Beskyttelse end vaade Sejl; varm Mad fik de aldrig paa disse Togter, og ofte vare deres Fødevarer haardfrosne eller halvt fordærvede af Sovand. Det er mærkeligt, hvad Mennesker kunne taale, naar de fra Barndommen ere vænede til Strabadser; dette Liv var i disse Bygder dengang noget selvfølgeligt, som ingen gjorde Ophævelse over. Nu er man holdt op med Haffangst fra Baade, men fisker dem fra Dæksfartøjer; dette Fiskeri gaar dog i den sidste Tid tilbage paa Grund af de lave Tranpriser. I Miklavatn tæt indenfor Landtungen findes der en lille Ø med Ederfugle, der give omtrent 50 Pund Ederdun om Aaret; man regner omtrent 30 Hunner for hvert Pund Dun.

Den næste Dag tog vi afsted fra Hraun og red omkring Miklavatn til Præstegaarden Bard; her skærer en anden Dal, Flókadalur, sig ind imellem Fjældene, og den derværende Bygd kaldes Vestur-Fljót. Flókadalsaaen har maattet bryde sig Vej gennem et Højdedrag af Moræner i Dalmundingen, men er forinden bleven opdæmmet til en lille Sø; efter at have gennemløbet endnu en anden Sø, Hólmsvatn, udgyder Elven sig i Havet vestfor Haganes, hvor der ogsaa findes et

Fiskerleje som ved Hraun. Tæt nedenfor Præstegaarden Bard er der en varm Kilde med 65° Temperatur, og ved Stóru-Reykir i Flókadalen skal der ogsaa findes Kilder med lunkent Vand. Østfor Miklavatn besøgte jeg ogsaa varme Kilder ved Lambanesreykir; den højeste Temperatur var dog her kun 41°. Her fandt jeg en i Island sjælden Plante, Soldug, *Drosera rotundifolia*. Efter at vi havde passeret Flókadalsaaen, red vi langs Bjærgskrænterne mod Vest. Fjældene, der ere gennemskaarne af en Mængde Smaadale, ere næsten blottede for Plantevæxt, og Skrænterne ere paa Overfladen dækkede med løst Basaltgrus. Melleim Fjældene og Havet er der en Klippeterrasse med sumpede Græsflader og en Række Gaarde; her findes der ogsaa nogle smaa, varme Kilder.

Eftersom man kommer længere mod Vest bliver Terrassen bredere og omdannes til en temmelig bred Slette med rullet Grus, hvilken fortsættes indefter langs Skagafjordens østlige Kyst. Havet har i Fortiden naaet op til Fjældene, og Lavlandet har da staaet under Vand. Vi overnattede paa Gaarden Fell, der staaar søndenfor en lav Basaltryg med smaa Indsøer paa begge Sider. Derfra fortsattes Rejsen indefter langs Kysten, som allevegne bærer Mærke efter en højere Havstand i Fortiden. Ud fra Kysten strækker en høj Klippepynt sig, Thordarhöfði, ud i Fjorden; den forbindes med Land af to smalle Landtunger, men imellem disse ligger en stor Ferskvandso: Höfðavatn. Skjønt Sandrevne ere saa lave, at Søen under stærk Brænding slaar over dem, er Søen dog færsk; den har en Dybde af 7—10 Favne. Udenfor Kysten ligge Øerne Malmey og Drangey, den første af Basalt, den anden af Tuf; de omgives begge af stejle Klipper og tage sig meget malerisk ud i Frastand. I Malmey's Basaltklipper ruge kun enkelte Skarve, men paa Drangey vrimler der af Fugle, som lægge deres Æg paa Afsatserne i de stejle Tufklipper. Fuglene fanges, og Æggene indsamles her som i andre Fuglebjærge, men omkring Øen drives der en ejendommelig Fangst, idet man i Havet fortøjer en Mængde Bræder med Hestehaarssnarer og levende Lokkefugle; paa denne Maade gjøres der ofte en rig Høst. Drangey's øverste græsbevoxede Flade tjener til Vintergræsning for 30—40 Faar. Sydfor Øen hæver der sig af Havet en spids Klippe, som kaldes Kerling. Det blev for nogen Tid siden bestemt, at der ingen Æg skulde tages paa Drangey, men dette Paabud er nyelig atter blevet ophevet, da man troede at have iagttaget, at Fuglene under de forandrede Forhold forsømte deres Æg og Unger. Det er sikkert nok, at Fangsten i de sidste

Aar er betydelig aftagen; i Foraaret 1893 fangedes der 163,892 Fugle, 1894 90,482, men 1895 kun 46,717. Man troer, at denne Tilbagegang især skyldes Sandflugt, idet Græsningen oppe paa Øen er bleven for stærkt benyttet, saa at Grønsværet sine Steder er blevet ødelagt, og derved skal Sandflugten være opstaaet; man har derfor bestemt at holde Øen fri for Kreaturer i tre Aar og prøve Plantning og Saaning paa de hærgede Steder.

Paa Vejen sydefter passerede vi under Fjældensiden nordfor Höfði en meget stor Gruppe Grushøje med store Stenblokke, der rimeligvis ere fremkomne ved et Bjærgskred; flere mindre Fjældskred bestaaende af store Grusdynger af en lignende Form findes mange Steder i disse Egne. Rejsen gik videre mod Syd over den Lavlandsbrømme, der ligger mellem Fjældene og Kysten; den bærer allevegne Mærker efter en højere Havstand i Fortiden; her skære to temmelig lauge og brede, beboede Dale sig ind i Fjældene, den nordligere hedder Unadalur, den sydlige Deildardalur; i Enden af dem begge findes betydelige Sne- og Firndynger, der oppe paa Fjældkammene samles til mindre Jøkler. To ret vandrige Elve have deres Udspring her; Hofsá fra den nordlige, Grafará fra den sydlige Dal. Mod Kysten begrænses Lavlandet af bratte, 80—100 Fod høje Lerskrænter; nederst ved Kysten træder Basalten, ofte med Søjler, frem under Leret, men dette dækkes igjen af rullet Grus. Ved Munden af de to førnævnte Elve ligge to smaa Handelspladser, Hofsós og Grafarós, og over begge Elvene findes gode Træbroer. I de sidste Aar har man i Skagafjórðsýssel vist en prisværdig Iver for at bygge Broer over næsten alle de større Elve og ligeledes i Øfjórðsýssel; der er overhovedet et glædeligt Fremskridt i denne Retning over hele Landet. Vejen fører fra Grafarós hele Tiden oppe paa Strandterrassen til Elven Kolka; denne Elv fører en betydelig Vandmasse og dannes af to Aar fra Kolbeinsdalen og Hjaltadalen; ogsaa over disse er der bygget smukke, nye Broer.

Fjældene i disse Egne bestaa alle af Basalt og have et meget ensformigt Udseende; i Dalmundingerne findes allevegne Moræner, Grushøje med mellemliggende sumpede Lavninger. I Hjaltadalen er det gamle berømte Bispesæde Hólar, nu Sædet for en Landbrugs-skole. Her tilbragte jeg to Dage for at undersøge Omegnen. Paa Hólar er der nu ikke meget tilbage af fordums Herlighed. Kirken, der i forrige Aarhundrede blev bygget af røde Tufblokke, er bleven saaledes restaureret (!), at den har mistet alt det karakteristiske; Billederne af de gamle Biskopper ere

tilligemed det meste Inventarium blevne sendte til Oldsagssamlingen i Reykjavik; kun findes der endnu den smukke, gamle Altertavle og et stort Krucifix; ellers findes kun de gamle Gravsten, der ligge under Trællemme i Kirkegulvet. Paa de mange røde Gravsten af Tuf paa Kirkegaarden udenfor ere Indskrifterne blevne helt udviskede ved Stenenes Forvitring. Paa Hólar er der nylig blevet bygget et meget anseeligt Skolehus med 32, tildels temmelig store Værelser. Fra Hólar gjorde jeg bl. a. en Udflugt til Gaarden Reykir længere inde i Dalen, hvor der findes varme Kilder SV. for Gaarden i en sumpet Lavning under en Bakke; Vandet udspringer fra 4—5 Huller og har de fleste Steder en Temperatur af 40—48°, men et Sted var denne dag 51°. Vikker, *Vicia cracca*, der ellers ere temmelig sjældne i denne Del af Landet, ere almindelige her. Fjældene ved Hjaltadalen ere baade høje og bratte, og der findes betydelige Sne- og Firndynger især i Dalbunden, og Jökeldannelser findes hist og her i Pletter oppe paa Bjærgene; disse ere sønderskaarne af en Mængde Dale, som adskilles af høje, men meget smalle og skarpe Rygge.

Fra Hólar fortsattes Rejsen over Vidvík til Hofstadir. Naar man rider over den lave Fjældryg Hrísháls, har man en god Udsigt over Skagafjorden og Hjeradsvandenes Deltaland. Den meget vandrige Jökul-elv Hjeradsvotn, der i to Arme udspringer fra Hofsjökull midt i det indre Højland og i Bygden forenes til en statelig Flod, forgroner sig atter nedenfor Flugumýri og omslutter, før den udgyder sig i Skagafjorden med to Arme, Hegranes, en langstrakt Ø med iskurede Basaltaase. Over den østlige Arm har man nu bygget en 112 Alen lang Bro, og over den vestlige er der en Færge. I Fjældsidens ovenfor Hofstadir findes store Grus- og Stendynger, der stamme fra en skaalformet Lavning oppe i Fjældet; en uhyre Strøm af Lavablokke og Slagger forgroner sig over de gamle Fjældskred. Skjønt denne slaggede Masse ikke danner nogen egentlig sammenhængende Lavastrøm, men bestaar af løse Stykker som i et Fjældskred, ser det næsten ud til, at den har været udsat for vulkansk Varme; det er derfor ikke umuligt, at man her har haft et mindre Udbrud uden synderlig Virkning. I Annaler fra det 17. Aarh. nævnes der ogsaa et vulkansk Udbrud i Hofstadafjall i Aaret 1644 med Askefald, uden at det dog gjorde synderlig Skade paa Mennesker eller Kreaturer<sup>1)</sup>. Skagafjordbygden hører

<sup>1)</sup> Annaler af *Gunnlaug Thorsteinson*. Jon Sigurdssons Haandskriftsamling i Landsbibliotheket i Reykjavik Nr. 137—4°.

til de bedst befolkede i Island; det brede Dalstrøg, der indfattes af maleriske Fjælde, Udsigten over Fjorden med dens Klippeøer og de udstrakte græsbevoxede Sletter, der gjenstrømmes af Herredsvandene, og de fire Rækker af Bøndergaarde gjøre ogsaa Bygden til en af de smukkeste og mest tiltalende i Island. De udstrakte, grønne Flader oplivedes af en Mængde Høstfolk med deres Heste og Telte, thi Høsten var nu i fuld Gang. Under en højere Havstand i Fortiden har hele Lavlandet været dækket af Havet, og Skagafjorden har strakt sig op mod Silfrastadir; gamle Havstokke og Terrasser findes paa begge Sider. Det klippefulde Hegranes har den Gang været en Ø midt i Fjorden. I Skagafjorden opdrættes en Mængde Heste, og en stor Del af dem gaa ude som halvvilde baade Sommer og Vinter; i strænge Vintre hænder det ikke sjældent, at de dø i Høbet af Sult og Kulde; fra Skagafjorden sælges der aarlig mange Heste baade til Udlandet og til andre Egne af Island.

D. 15. Juli om Aftenen naaede vi Silfrastadir ved Sammenløbet af Hjeradsvotn og Nordurá. Vejret havde i længere Tid været meget regnfuldt, og det plaskregnede hele den næste Nat, saa alle Elve blev ualmindelig opsvulmede. Næste Dag tog vi dog afsted om Morgenen og red opad Nordurárdalen. Norduraen førte en to Gange større Vandmasse, end den plejer; de rivende Bifloder, der sædvanlig vise sig som smaa Bække, men paa Grund af deres stærke Fald ere meget farlige, naar de voxe, vare nu helt vilde; ved den lille Kotá maatte vi vende om, da den var aldeles ufarbar og et godt Exempel paa en Fjældbæk i Flomtider; Vandet styrter fossende over store Klippeblokke i den smalle Rende; den raslende Larm af Rullestenene, der guides mod hverandre, høres som et Akkompagnement til Vandets Brus; Sten større end en knyttet Haand kastes op af Vandet, der leger med dem som med Bolde; Sandet og Gruset under de større Blokke graves bort, og snart komme ogsaa disse i en langsom Bevægelse, saa at Vadestedet over en saadan Bæk efter Flommen er helt forandret. Efter at vi havde ventet en Dag paa Silfrastadir, brød vi atter op, og nu vare Norduraens Bifloder meget spagfærdigere, skjønt de endnu førte en betydelig Vandmasse. Vi naaede derfor i Behold over Fjældvejen Øxnadalshéidi til en lille Gaard i Øxnadalen. Denne Hede, som er en Alfjarveg mellem Øfjorden og Skagafjorden, er en Lavning tværs igjennem de Fjældmasser, der opfylde Halvøen mellem Skagafjorden og Øfjorden. Bjærgene ere rigtignok allevegne gjennemskaarne af dybe Dale, men alle andre Steder adskilles Dalbundene af højt liggende, om end

smalle Kamme. Øxnadalsheidi begrænses paa begge Sider af bratte og høje Fjælde, der ere gjennemskaarne af dybe Kløfter med brusende Fjældbække; om Vinteren er det ofte vanskeligt at komme over denne Fjældvej paa Grund af de store Snemasser, der sætte sig fast i den trange Dal, hvorigjennem Vejen gaar.

Øxnadalen, der er en Bidal til Hørgárdalen, har en Længde af  $3\frac{1}{2}$  Mil og begrænses af mere end 3000 Fod høje, meget bratte Basaltfjælde, som for det meste ere blottede for Plantevæxt. En Mængde store Fjældskred, som oftest stammende fra kjedelformede Førdybninger højt oppe i Bjærgene, have dannet vældige Grus- og Stendynger, der fra Fjældsiderne strække sig ud i Dalen. Hiist og her ser man nogle Brudstykker af Liparit, og de blive talrigere, naar man kommer længere ned, thi der findes ogsaa ovenfor Hólar paa Dalens østlige Side betydelige Masser Liparit; andre Steder findes der ogsaa mellem Basaltbænkene ganske smaa Indlæg af denne lyse Bjærgart. De fleste Gaarde i Øxnadalen ere meget smaa og fattige; her findes jo ogsaa kun faa Betingelser for Landbrug og Faareavl, da Enge og Hjemmemarker som oftest ere tarvelige og Fjældsiderne golde og stenede.

Mellem Gaardene Hólar og Hraun aflukkes Øxnadalen pludselig af et storslaaet Gjørde af Grus og Stenhøje, der rimeligvis tildels ere dannede af Moræner, tildels af senere, vældige Fjældskred; især ere de kolossale Dynger af Klippeblokke ovenfor Gaarden Hraun meget imponerende. Bjærgkjæden ovenfor denne Gaard deles ved en højt liggende Dal i to, over 3000 Fod høje, meget stejle og smalle Fjældkamme. Fra denne Dal, der indeholder en lille Sø, stamme de vældige Klippedynger, som have oversvømmet Bjærgsiderne og Dalen nedenfor. Den vestlige Bjærgkam er bleven omformet til en savtakket Tinderække; de enkelte Toppe, der ere flere Hundrede Fod høje og adskilles af dybe Fjældskaar, ere yderst spinkle, saa at det er næsten ubegribeligt, at de have kunnet staa under Storme og Uvejre; disse ejendommelige Pyramider ere meget maleriske og storslaaede og give hele Landskabet et fantastisk Udseende. Ved Gaarden Hraun, 325 Fod o. H., lod vi vore Heste blive tilbage og klatrede op ad Klippedyngerne, som med utallige Rygge, Huler og Afgrunde taarne sig op, bølgeformet den ene over den anden. Efter en anstrængende Gang i Storm og Regn naaede vi tilsidst op til de lodrette, vældige Basaltvægge, der øverst afsluttes af de førnævnte spidse Pyramider; de store Dynger af løse, kantede Klippeblokke med de mellemliggende dybe Kløfter og Lavninger strække sig helt op til Basalt-

væggen. Efterat vi i nogen Tid havde fortsat Klatringen mod Syd, naaede vi til Søen, der ligger 1320 Fod o. H. i en kjedelformet Lavning omgiven af Klippedynger, Basaltvægge og Snedynger, som i Dalbunden strække sig helt op til Bjærgranden. Alle de vældige Stendynger, der fra Søen strække sig ned i Dalen med de kantede, uensartede, store Stenblokke, maa stamme fra Lavningen ved Søen og Basaltvæggene, der hæve sig lodret op til Tinderækken, men de kunne dog næppe være blevne frembragte ved et enkelt Fjældskred. Man kan lettere tænke sig, at der ved Istidens Slutning i denne Lavning længe har holdt sig en Firmasse under Klippevæggene, og at de Klippe-masser, der ere styrtede ned paa Isen, have rullet paa denne nedad og saaledes have samlet sig i Rygge i Bjærgsiden; lignende Forhold findes endnu ved Dyr-fjöll i Østlandet<sup>1)</sup>.

Fra Hraun fortsatte vi Rejsen ned ad Dalen. Ved Hraunsmúli findes lignende Stendynger, men i en mindre Maalestok, og hvor Øxnadalen stoder sammen med Hørgárdalen, have de sammenstødende Jøkler fra begge Dale under Istiden nedlagt betydelige Sidermoræner. Ovenfor Bægisá i Lavningerne mellem de meget høje Bjærgtoppe findes betydelige Jøkeldannelser, Vindheimajøkull. Herfra skal der i Aaret 1801 være kommet et lille Jøkelløb ned igjennem Elven Bægisá, hvorved den fik grumset Jøkelfarve, der varede hele Sommeren. De Basalttoppe, der stikke op af Vindheimajøkull, ere de højeste Spidser i denne Del af Landet; Strita, Pyramiden, er 4605 Fod høj, Kista, Kisten, 4672 Fod. I nogle Fjældkløfter ved Bægisaaens Udspring synes der at være Indlejringer af Liparit, og smaa Brudstykker af denne Bjærgart findes spredte nede i Dalen. Sent om Aftenen d. 18. Juli naaede vi atter Akureyri.

Den Halvø, som jeg nu havde berejst, er den mest bjærgfulde af alle Halvøerne i det nordlige Island. Fjældene have næsten altid en Højde af 3000 Fod og derover, og de højeste Kamme og Rygge naa op til 4000 Fod. Denne Bjærgmasse strækker sig som en Arm eller Tange ud fra det indre Højland mellem Øfjorden og Skagafjorden og har en betydelig større Højde end den Del af Højlandet, der ligger nærmest bag ved de sydligste Dale; Højfladerne sydfør Øfjord og Skagafjord have nemlig kun en Højde af 2000—2500 Fod. Denne Bjærgmasse har oprindelig været et stort Basaltplateau, som senere ved Erosionen lidt efter lidt er blevet sønderskaaret af en Mængde Dale, der gaa

<sup>1)</sup> Saml. „Geografisk Tidsskrift“ XIII. S. 32—33.

ind fra alle Sider; Basaltbænkene ligge som oftest vandret, og kun paa meget faa Steder findes smaa Indlejringer af Liparit. Lavastømme og Kratere findes ikke i disse Egne; i det hele synes denne Halvø, efter hvad man endnu kjender, ikke at have været udsat for større Forstyrrelser eller Dislokationer, men nærmest at staa som en „Horst“ eller som en Levning af det gamle basaltiske Plateauland, der under den tertiære Tid har strakt sig langt ud for det nuværende Islands Grænser. I de bratte Dalsider findes, som vi have set, mange tildels kolossale Fjældskred; nogle af disse store Stendynger stamme rimeligvis fra Slutningen af Istiden, men de fleste ere yngre og maaske tildels blevne satte i Bevægelse ved Jordskjælv. Hele denne Halvø har naturligvis under Istiden været dækket af Jøkler, og i alle Dale findes derfor Moræner; Skuringsmærker ses derimod temmelig sjælden og ere da ofte utydelige, hvilket skyldes Vandets og Luftens Indvirkning; Frostens sprænger ogsaa Basalten i Overfladen, saa at de faste Klipper i Bjergsiderne og Dalene ofte ere dækkede med Grus. Paa Basaltklipper ved Ulfstadir i Skagafjord findes meget tydelige Skurstriber med Retningen N. 32° V. og ligeledes ovenfor Silfrastadir med Retning mod NNV.

I disse Egne er der god Lejlighed til at studere Basaltfjældenes Erosionsformer, der her ere næsten ligesaa smukt udviklede som paa den nordvestlige Halvø<sup>1)</sup>. I denne Rejseberetning vilde det dog føre for vidt at gaa nærmere ind paa en Skildring af disse Forhold. Kun vil jeg nævne, at der her findes en Mængde karakteristiske Botner og Smaadale. Langs Basaltfjældenes lige Rande findes, især i Dale nær ved Havet, meget ofte en Række af Botner, der strække sig midt ned i Fjældsidene. I disse Smaadale samles Bækkene fra de nærmeste Omgivelser som Grenene paa et Træ. I Aabningen af saadan en lille, højt liggende Dal er der sædvanlig en Kløft eller Lavning, hvorigjennem den samlede Vandmasse fossende styrter sig ned ad Fjældsidene. Fjældbækken fører daglig Grus og Smaasten med sig og ved Flomtider større Klippeblokke, der stadig løsnes ved Vandets og Frostens Indflydelse fra de hestekoformede stejle Fjældsider omkring Botnen. De nedførte Grus- og Stenmasser samles i Fjældsidene til en kegleformet Dyngge, og disse Smaadale kunne derfor sammenlignes med Timeglas, hvor Sandet løber fra det øverste til det nederste Glas. Der findes ogsaa i disse Egne, ligesom paa den nordvestlige Halvø, Grydedale, der ikke have noget Afløb,

og nedenfor dem er der ingen Nedfaldsdyngge af Grus eller Sten, fordi Vandløbene mangle.

Jeg tænker mig, at Dannelsen af disse Botnerækker ved Vandets eroderende Virksomhed allerede var begyndt længe før Istiden; man kan endnu den Dag i Dag se den første Dannelsen af Smaabotner i Basaltfjældene og forfølge deres Udvikling gennem mange Overgange. Før Istiden strakte Botnernes Gruskegler sig ligesom nu ned i Dalene. Under Istiden kom der saa en stor Gletscher ned igjennem hver Hoveddal og fejede alle Gruskeglerne bort. Mellem de store Gletschere i Hoveddalene ragede i Nærheden af Havet stejle Fjældkamme op, og ned igjennem Botnerne paa begge Sider af disse Fjældtanger gik mindre Gletschere til Hovedgletscheren; under Istiden førte disse Smaagletschere en Mængde Grus- og Klippestykker ud paa Hovedjøklen, hvor dette Materiale blandedes med Hovedjøklens Moræner og førtes bort. Kun hvor en stor Botn omgaves af meget høje og stejle Fjældsider, hvorfra stadig store Klippestykker rullede ned, og Hovedgletscheren allerede var i Tilbagegang, ere vældige Klippedyngger blevne liggende i Hoveddalen. Efter at Istidens Jøkler vare afsmeltede, vare Bjergsiderne de fleste Steder blevne befriede fra Botnernes Gruskegler, og de Grusmasser, der nu findes nedenfor Smaadale og Botner, ere blevne dannede siden. Enkelte Steder var en Botn under Istidens Erosion bleven besejret af Naboer, der havde trukket dens Vandaarer til sig; paa saadanne Steder har Erosionen og Nedførslen af Grus ikke kunnet fortsættes, og den Slags Grydedale ere derfor et Slags „døde“ Botner.

Da Bjærgene paa denne Halvø naa saa højt over Havet, ligger der betydelige Snemasser i Fjældenes højere Regioner, men da der ingen udstrakte Højflader findes, idet Bjærgmassen er gjennemskaaren af utallige Dale, der som oftest kun adskilles af smalle Rygge, ere større Jøkelmasser ikke blevne dannede. Derimod findes en Mængde smaa Firndyngger, der undertiden samles til større Helheder, hvorfra mindre Gletschere strække sig ned i Dalene. Paa den højeste Fjældryg, der gaar fra Syd til Nord omtrent midt ud efter Halvøen, findes en Række Smaajøkler, og op til dem strække flere beboede Dale sig til begge Sider. Fra Vest: Unadalur, Deildardalur, Kolkudalur og Hjaltadalur; fra Øst: Svarfadardalur, Barkárdalur og Myrkardalur; de to sidste ere Bidale til Hørgárdalen. Disse Jøkler ere alle Samlinger af store Firndyngger, og op igjennem dem rage flere Toppe og Klipperygge, hvorved de ofte deles i isolerede Firnflader. De øverste Kamme paa Bjærgryggene ere her i Højfjældet ofte kun 2—3

<sup>1)</sup> Sml. „Geografisk Tidsskrift“ IX. S. 32.

Fod brede, fuldstændige Ægge, hvad de ogsaa kaldes paa islandsk „eggjar“; Snedyngerne opfylde saa Botner og Lavninger paa begge Sider. Den sydligste af disse Jøkler er Myrkárjökull; den er kun lille og skal sende en Gletscher til Hjédinsdalur, en Bidal til Hjaltadalur; fra en Elv, der udspringer her, faar Hjaltadalsaaen undertiden en svag Mælkefarve. Derpaa følger en temmelig stor Jøkelstrækning, der kaldes Túnahryggsjökull; den strækker sig fra Barkárdalur mod Øst til i Nærheden af Hjédinsdalur, hvor den ved en Ryg adskilles fra Myrkárjökull; mod Nord naar den til Heljardalsheidi ved Bunden af Svarfadardalur. Túnahryggsjökull sender, saavidt bekjendt, fire Skredjøkler ned i Dalene, en i Gljúfrárdalur, en Bidal til Skidadalen, en i Barkárdal og to i Kolkudalur, og fra dem faar den vandrige Kolka sin Jøkelfarve. Nordvestfor Túnahryggsjökull ligge mindre Firmasser, der kaldes Unadals- og Deildardalsjøkler; de hænge sammen med store Snedynger i Dalbundene, men egentlige Gletschere ere ukjendte. Alle disse Smaajøkler kunne i varme Sommere deles i flere mindre, naar Snemasserne paa forskjellige Bjærgrygge tø op.

Efterat jeg i Akureyri havde fuldstændiggjort min Udrustning, brød jeg op til det indre Højland d. 27. Juli. Vejret havde i de sidste Dage været meget køligt med Regn i Bygden og Sne i Fjældene, saa man maatte være forberedt paa alt muligt oppe paa Højlandet. Vejrforholdene vare ogsaa Resten af Sommeren meget ugunstige, baade under Fjældrejsen og senere i Bygden, men trods Sne, Kulde og Regn lykkedes det dog at udføre Undersøgelserne efter den i Forvejen lagte Plan.

Den lange og brede Dal, som fra Øfjordens Bund strækker sig langt ind i Højlandet, er en af de tættest beboede, smukkeste og frugtbareste Dale i det nordlige Island. Den vandrige Eyjafjardará gennemstrømmer den grønne, brede Dalslette, der begrænses af høje, maleriske Fjælde, som gennemskæres af en Mængde korte Tværdale; to Rækker statelige Gaarde strække sig langs Fjældsiderne op efter, og de frugtbare, udstrakte Enge ned mod Elven give Bønderne en rigelig Høst, der forhøjes ved kunstig Vanding, thi om Foraaret sættes en stor Del af Dallandet under Vand. Vestfor Øfjorddalen have Fjældene en meget betydelig Højde, saa at de med deres Takker og Kamme hæve sig højt over Omgivelserne og ere synlige fra fjærne Egne. Bjærgmassen gennemskæres paa langs af Glerárdalen og naar vestfor denne den største Højde i Vindheimajökul (4605 Fod), men den skarpe, østlige Bjærgryg har ogsaa en meget betydelig Højde (Súlur

3618 Fod og Kerling 4300 Fod). Paa den vestlige Side have Snedyngerne mellem Toppene samlet sig til mindre Firnflader med smaa Gletschere, men paa den østlige Fjældarm ere ingen egentlige Jøkler blevne dannede, skjønt der ogsaa her ligger betydelige Snedynger. Denne Bjærgmasse bestaar hovedsagelig af Basalt; kun øverst oppe, omtrent i 3500 Fods Højde, findes i den vestlige Tinderekke, Sútur og Kerling, et Indlæg af Liparit, der falder svagt mod Syd ligesom de Basaltbænke, det ligger imellem. Fra Liparitlaget strække lyse Fjældskred sig ned over de mørke Basaltskrænter, der ligge umiddelbart nedenfor. Dette Indlæg af Liparit fortsættes med nogle Afbrydelser indefter, langs de vestlige Fjældsider indtil Hafrá sydfor Gaarden Tjarnir. De største Liparitmasser optræde ved Villingadalur især i Torfafell, og her synes der at være et liparitisk Udbrudscentrum. Henimod Slutningen af Basaltperioden har der rimeligvis her været et liparitisk Udbrud, som har frembragt betydelige Lavastrømme, men paa Grund af en senere Sænkning af Landets Indre har Liparitlaget nu den største Højde mod Nord i Sútur, men falder jævnt mod Syd sammen med Basaltbænkene. Paa Dalens østlige Side saa jeg kun ved Halldórsstadir Liparit i fast Fjæld; ellers er Basalten eneraadende. Mærker efter Istiden findes hist og her, saaledes Skurstriber ved Gil efter Dalens Retning, og længere oppe ligge gamle Endemoræner tværs over Dalen, især ved Hólar; her er der et stort Gjærde af Grushøje og en lille Sø bagved; i Munden af Tværdalen Villingadalur er der ogsaa en anden stor Endemoræne, Leyningshólar, som ogsaa har dømmet for en lille Sø i denne Dal.

D. 27. Juli rejste vi til Gaarden Hólar og den næste Dag til Tjarnir, hvor vi begyndte den egentlige Fjældrejse. Indenfor Gaarden Tjarnir, der ligger 746 Fod o. H., strækker Dalen sig endnu flere Mil mod Syd, men her er den stenet, ufrugtbart og ubeboet. En halv Mils Vej sydfor Tjarnir fører Vejen langs Hafræns Kløft op til Højlandet. Fjældsidene er meget brat, og der findes næsten ikke Spor af Ridesti, da kun meget faa have noget at gjøre paa det græslose Højland. Efter at vi med de tungt belæsedede Heste med betydeligt Besvær havde arbejdet os op ad Fjældet, naaede vi en lille, skaalformet Dal, hvor utallige Snedynger afvexle med Rygge og Terrasser af kantede Klippeblokke. Da vi naaede Bjærgkanten over denne Dal, vare vi komne op paa Højlandets Rand, og Udsigten over Landskabet var alt andet end tiltalende. Paa den bølgeformede Højslette er der et Utal af Aase og Rygge, som alle ere sammensatte af Tusinder

af kantede Klippeblokke, som gjøre det yderst besværligt for Hestene at komme frem, da Stenblokkene med deres skarpe Kanter ligge løst sammenstablede, saa at Dyrene maa føle sig for, indtil de træde sikkert og faa Fodfæste. Hele Højlandet var, saa langt vi kunde se, spættet af store Snedynger, og Smeltevandet fra disse dannede smaa Vandløb og Pytter mellem Klippestykkerne. Flere af Aasene ere temmelig høje, 2—300 Fod, og nogle endogsaa lidt højere. Den første Aas eller Terrasse, man kommer op paa, kaldes Vatnahjalli og ligger 3085 Fod o. H. Sydfør den er der en Række smaa Søer, Ullarvotn, der med mange Vige og Bugter strække sig ind mellem Stedyngerne og Klippeaasene; her laa Snedyngerne endnu mange Steder helt ud i Vandet.

I disse Ødemarker findes der næsten ingen Plantevæxt; kun sér man nogle faa forkrøblede Exemplarer af *Salix herbacea*, *Oxyria digyna* og *Armeria maritima*, der hist og her have fundet Ly mellem Stenene, men de ere saa spredte, at de næppe mærkes, hvis man ikke særlig leder efter dem. Medens vi fra Vatnahjalli fortsatte Rejsen mod Syd over de endeløse Grus- og Stedynger, var Vejret meget raat og koldt, og det sneede og regnede voxelvis. Naar man kommer 2—3 Mil ind paa Højlandet, blive Klippestykkerne, der dække Overfladen af de mange Aase, lidt efter lidt mindre og træde tilbage for groft Grus, men ovenpaa Gruset ligge store Flytteblokke strøede omkring. Vi satte Kursen mod Sydvest, indtil vi henad Aften naaede til Geldingsá, en Tværaa, der udgyder sig i den østlige Jökulsá. Ved Aaen er der lidt Smaapil og Lyng, men ikke Spor af nogen Græsning for Heste, saa vi maatte fortsætte Rejsen til Eystri-Pollar, en lille Græsningsplads, 2139 Fod o. H., i Tungen mellem Geldingsá og Jökulsá. Her opslog vi vort Telt, medens det plaskregnede, og Temperaturen var knap 1° C. Paa dette Sted findes flere Vandpytter og Smaasøer, og mellem og omkring dem har der dannet sig noget Jordsmon, hvor der er en taalelig Græsning for Heste for en kortere Tid. Jordsmonnet og Plantevæksten har samme Karakter, som den plejer at have i de højeste Dele af Islands Indre i Nærheden af Snegrænsen. Jordsmonnet er afdelt i utallige, store, uregelmæssig aflange Tuer, „rústir“, med en forkrøblet Vegetation af Smaapil og Lyng paa Ryggen, men de sumpede Lavninger og Grøfter imellem Tuerne og Vandpytternes Omgivelser ere bevoxede med Halvgræs, især Kjæruld. Landskabet er yderst ensformigt og stygt; man ser kun Grusrygge og sumpede Lavninger med Vandpytter og Kjær og en Vrimmel af uformelige Tuer med en graaligrøn

Plantevæxt. Den klamme og kolde Taage, der om Aftenen lagde sig over Højlandet, hidrog just heller ikke til at forskjønne det.

Næste Morgen, d. 29. Juli, var Vejret blevet noget bedre. Jeg gjorde da tidlig om Morgenen en lille Udflugt tilfods til den østlige Jökulsá. Denne Elv fører en betydelig Vandmasse med den sædvanlige Skyllvandsfarve, der er saa ejendommelig for de islandske Jøkelelve. Paa Grund af det meget bakkede Terræn ser man hverken denne Elv eller de andre, før man er lige ved dem. Jökulsaens dybe Leje begrænses her mod Vest af et 3—400 Fod højt Bakkedrag, der fortsættes saa langt, man kan se mod Nord. Ved Jökulsá ser man, at Underlaget under de glaciale Grusdannelser bestaar af en doleritisk Basalt, der ofte afsondres i Søjler, men mellem Doleritbænkene findes mindre Lag brun Tuf. Overfladegruset har en Mægtighed af 5—20 Fod, undertiden lidt mere eller mindre; mange Sten ere isskurede, og Flytteblokke ere almindelige; mange Sten ere ogsaa polerede af Vinden og vise i Overfladen den matte Politur og den arrede Overflade, som er saa almindelig og ejendommelig i Islands indre Højland, hvor Vinden og Sandstormene have en frygtelig Magt. Hist og her findes Grusflader med Smaasten med  $\frac{1}{2}$ —1 Tommes Tværmaal; disse Grusflader ere gennemkløvede af dybe Frostrevner og afdeles derved i Kvadrater og Polygoner med 10—20 Favnes Diameter. Som paa lignende Grusstrækninger alle andre Steder i Island findes de faa Planter, her *Salix herbacea* og *Armeria maritima*, kun i Revnerne; de større Sten fyge nemlig ned i Spalterne og Planterne finde Ly mellem dem. I Gjennemskæringer ser man hist og her nogle Lag Jøkelsand og Lør afvexlende med rullet Grus og enkelte rullede Blokke; disse Aflejringer, der, foruden Doleritgrus, ogsaa indeholde Smaastykker Palagonittuf, skyldes Jøkelelvne fra de smeltende Gletschere under Slutningen af Istiden.

En Time efter Middag brød vi op og fortsatte Rejsen mod Syd stadig over stenede Bakker og Sandsletter; Jökulsa slaar her en Bugt mod Øst og optager to Smaaelve, Lambalækur og Laugakvisl, der udspringe mellem Aasene langt mod Øst, men om Foråret under Tøbruddet findes her flere nu udtørrede Vandløb, som ofte kunne føre en betydelig Vandmasse. Højsletterne ligge her lavere end de nordlige bakkede Strækninger ved Øfjorddalen, og langs Vandløbene findes hist og her en ubetydelig Plantevæxt, især dog ved en lille, lunken Bæk, Laugalækur, der udspringer fra en varm Kilde. Da der her var en tarvelig Græsning for Hestene i en eller to Dage, opslog vi vort



Telt kort fra den varme Kilde 2215 Fod o. H. Herfra gjorde vi saa Udflugter til Omegnen. Den varme Kilde udspringer i en Lavning mellem to Bakker; Kilden har af sammenkittet Grus opbygget et aflangt Bækken, der er fuldt af 43° varmt Vand. Spalten, hvorfra det varme Vand springer frem, har Retningen N 25° V., og i samme Retning findes paa den sydlige Side af Bakken en lille Kilde med 41° samt nogle Hundrede Favne længere nede ved Bredden af Laugakvísl flere Vandhuller, hvorfra Vandet strømmer ned i Aaen; det varmeste Vandhul har 53°, et andet 45°, andre lavere. Alle disse Kilder synes at ligge paa den samme Spalte, N 25° V.

Den første Udflugt, vi gjorde fra Teltpladsen, var til Laugaalda, den højeste af de brede, bølgeformede Aase, der findes her i Nærheden, for derfra at faa en saa vid Udsigt som muligt over Højsletterne og Ødemarkerne. Den kuppelformede Laugaalda har en Højde af 2827 Fod o. H., men kun 600 Fod over selve Højlandet; den skraaner jævnt opad, saa at vi uden Besvær kunde ride op paa den. Overfladen er dækket af Grus, men selve Fjældet synes især at bestaa af Palagonitbreccie, der hist og her stikker frem igjennem Gruset; Breccien er isskuret og altsaa præglacial. Jeg fandt etsteds 2674 Fod o. H. tydelige Skuringsmærker med Retningen N 5° E. Udsigten fra Laugaalda var fortræffelig, da Bjergtet hæver sig over alle Omgivelser med Undtagelse af Laugahnúkur, en spids Breccietop lidt sydligere. Mod Øst kunde man over de bølgeformede, stenede Højsletter se Fjældene i Odádraun, Dyngjufjöll og Trölladyngja, der ligge omtrent 15 Mil borte. Alt er et livløst Øde, et endeløst Hav af graalige Aase med spredte Snepletter, ingensteds Spor af Plantevæxt; mod SE ses Vatnajökels Sneflader og lidt nærmere Tungnafellsjökul, hvorfra en meget lang Bjærg række, Hágøngur, strække sig mod SV. Mest Interesse for os havde dog de nærmest liggende Dele af Højlandet ved Hofsjökuls nordøstlige Hjørne, der hæver sig med en brat Klippepynt op fra Højlandet. SE. for Jökulens Klippehjørne findes en isoleret lille Fjældtop, Klakkur, og vestfor den gaar en Gletscher ned fra Hofsjökuls Sneflader, der mod N. begrænses af den før nævnte høje Klippepynt. Fra denne Gletscher udspringer en Jökul, Thjorsaaens nordligste Kildeflod, men fra en anden Gletscher vestfor Pynten udspringer Jökulfløven Hnúskvísl, der, efter at have gjort en lang Bugtning mod S. og SE., drejer om mod NV. forbi Laugahnúkur for derefter at forene sig med den østlige Jökulsá. Nærmest Hofsjökull er Landet fladt, bestaar af Sand og Ler og er saa gennemtrukket af Vand,

at Overfladen er en eneste sammenhængende Dyndmasse, der hverken kan bære Mennesker eller Dyr. Langs de mange forgrenede Vandløb, der samles sydfor Laugahnúkur og udgyde sig i Jökulsá, ses hist og her nogle grønne Bræmmer af Mosser; anden Plantevæxt findes der ikke.

Skjønt Vejret den næste Dag var daarligt og raat med Storm og stærk Regn, var det dog nogenlunde klart, saa at jeg gjorde en anden Udflugt, besteg Laugahnúkur og undersøgte Strækningerne mellem denne Fjældtop og Jökelen saa godt, det efter Omstændighederne kunde lade sig gjøre, thi den opløste Jordbund lagde saa mange Hindringer i Vejen, at det var umuligt at naa frem til selve Jökulranden. Paa Lersletterne er der en Mængde smaa Vandløb med utallige Forgreninger, og man maa vel vogte sig for at komme i Nærheden af dem, da Hest og Mand let kunne forsvinde i Dyndet. Den bedste Oversigt over Sandstrækningerne og Jökulranden fik jeg fra Toppen af Laugahnúkur, 3149 Fod, hvor det dog blæste saa stærkt, at jeg sjælden kunde staa oprejst, men maatte krybe frem og holde mig fast til Stenene. Dette Fjæld bestaar ligesom Laugaalda af Palagonitbreccie, men Overfladen er dækket af kantet Lavagrus, der rimeligvis stammer fra den forvitrede Breccie; Gruset er nogle Steder saa tæt sammenpakket, at Overfladen er fuldstændig makadamiseret. Store isskurede og vindpolerede Flytteblokke af Dolerit ligge spredte ovenpaa Gruset, og Doleriten synes ogsaa at danne Indlag mellem Breccielagene. Udsigten over Højlandet mod Nordvest er ligesaa træstesløs som fra Laugaalda mod Øst; de samme ensformige, blaaliggraa, stenede Ødemarker, hvor Øjet ikke har andre Hvilepunkter end spredte Snedynger og store Flytteblokke, der, ligesom liggende Kreaturer, sprede sig over Aasene; Landskabet har ikke i Aartusinder forandret Karakter; saaledes maa det ogsaa have set ud, lige efter at Istidens Jøklar havde trukket sig tilbage. En fuldstændig Stilhed og Livløshed ruger over Naturen; i de Dage, vi havde været heroppe, havde vi ikke engang set en eneste Fugl flyve forbi. Smaasøerne, der findes spredte omkring paa Højlandet, besøges dog af og til af Svaner.

Det er mærkeligt, at hele den store Strækning af Højlandet mellem Skjalfandafjót og Blanda er næsten fuldstændig blottet for Plantevæxt. medens Vegetationen i de vestligere liggende Egne, der omtrent ligge i samme Højde, er meget bedre udviklet, skjønt den naturligvis ogsaa her er tarvelig paa Grund af Højden over Havet. Aarsagen til denne forskjelligartede Udvikling af Plantevæxtan ligger maaske i Terrænfor-

holdene; i den vestlige Del af Højlandet skraaner dette jævnt ned imod Dalene, medens det omvendte er Tilfældet i Egnene østfor Blanda. Her er Højlandet højest nærmest Bygden og Dalene, saa at det indre Højland afspærres fra Bygderne ved Højderygge, som næsten hele Aaret ere dækkede med Sne. Disse Højdeforhold have derfor maaske haft en hæmmende Indflydelse paa Planternes Vandring fra Dalene og de lavere Egne ved Kysten op til det indre. Mod Syd danne Højdeforholdene og Jøklerne en uoverstigelig Hindring for Plantevandring fra den Kant.

Fra Laugalmúkur faar man et ganske godt Overblik over den nordøstlige Del af Hofsjökull. Den før nævnte høje Fjældpynt afslutter den nordlige Jøkelrand mod Øst, og fra den strækker sig mod Vest en Række Gletschere, som fra Firnfladerne gaa ind imellem de lave Randfjælde. De svagt kuppelformede Sneflader have en Højde af c. 5000 Fod o. H. og fortsættes uden særlige Ujævnheder mod SV., saa langt man kan se. Vestfor den store Bjærgpynt, mellem denne og et afrundet Fjæld med store Snepletter, er der en mindre Gletscher, hvorfra Hnúkskvísl har sit Udspring; derefter følger en anden noget større Skredjøkel, hvis Rand begrænses af store, toppede Moræner; vestfor denne gaar en Bjærgryg ud paa Sandene, og paa den anden Side af den er der en tredje Gletscher, hvorfra den østlige Jökulsaas vandrigeste Kildeflod har sit Udspring. Endnu vestligere findes der en Række Fjælde med en Mængde Toppe, der kaldes Illvidrahúkar; disse Fjælde ligge spredte langs Jøkelranden og dække Udsigten i denne Retning. Senere undersøgte jeg dem nærmere. Randen af Hofsjökuls Gletschere sydfor Laugahnúkur ligge omtrent 2900 Fod o. H. Hofsjökuls Grundfjælde synes alle at bestaa af Tuf og Breccie. Om Aftenen naaede vi trætte og gjennemvaade Teltet.

D. 31. Juli brød vi op fra Laugalækur til en anden vestligere Oase for derfra at gjøre Udflugter til Illvidrahúkar. Højlandet kan, hvor det er saa græs-løst som i disse Egne, ikke undersøges paa anden Maade end ved Udflugter fra de enkelte Oaser, og naar Udflugterne ere lange, maa man paa de græsbevoxede Steder forsyne sig med Hø til Hestene. Vi passerede den østlige Jökulsaas i Nærheden af Eystri-Pollar; den fører en betydelig Vandmasse, har en stærk Strøm og paa Bunden kantede Stenblokke, saa den maa passeres med Varsomhed, og naar den voxer, bliver den let ufarbar. Vadestedet ligger 2027 Fod o. H. Vestfor Jökulsaas er Terrænet aldeles det samme som før, lutter stenede Aase og Rygge uden Plantevæxt, og hist og her ses smaa Vandpytter og Søer i

Lavningserne. Vi opslog vort Telt ved de saakaldte Orravatnarústir, den eneste Græsningsplads i denne Del af Højlandet, 2174 Fod o. H., og her findes ogsaa mellem Smaasøerne temmelig udstrakte Flader med de samme store Tuer og den samme Plantevæxt som ved Eystri-Pollar; kun ere store Pletter her ogsaa dækkede med islandsk Mos og andre Lichener. Her kan man let tilbringe nogen Tid med mange Heste, men Høets Kvalitet er dog ikke den bedste. Den største Sø, som findes her, hedder Reydarvatn; der er ogsaa et Orravatn og flere mindre Søer, der ligge i en Gruppe nordfor Græslandet, hvor der ogsaa er en Mængde Vandpytter og Grøfter.

Tidligt om Morgenen d. 1. August drog vi afsted paa en længere Udflugt for at undersøge Illvidrahúkar og Randen af Hofsjökull. Efter at vi vare komne udenfor de plantebevoxede Lavninger ved Orravatnarústir, fik Højlandet sin sædvanlige Karakter. Vi red mod SV. over utallige, stenede Højdedrag, Lavninger og Grusflader, indtil vi efter fire Timers haardt Ridt naaede de yderste Toppe af Illvidrahúkar. Disse Fjælde, der strække sig over et temmelig stort Terræn, danne ingen sammenhængende Kjæde, men ere spredte langs Jøkelen og paa Højlandet nordfor den i enkeltstaaende Spidser og Knuder, der alle ere opbyggede af Tuf og Breccie. Mellem Bjærgknuderne flyde hist og her fra Gletscherne mælkehvide Jökelaas; de fleste forene sig med den østlige Jökulsaas, men enkelte forsvinde i Gruset. Vandmængden i disse Smaaelve er meget foranderlig; om Morgenen ere de som oftest ubetydelige, men voxer henad Dagen ved Issmeltingen i Jøklerne, saa at de om Aftenen ofte blive dobbelt saa store, især paa varme Dage. Om Natten er der som oftest Frost oppe paa Jøklerne, og derfor have Jøkelelvne deres Minimum henad Morgenen. Mellem de enkeltstaaende Breccietoppe er Landet mange Steder fladt og dækket i Overfladen af Sand og smaat Grus, der bestaar af en Sammenblanding af Tufsmuler, Rullesten af Basalt og Dolerit og lidt Liparit, som dog ikke er synligt som fast Bjærgart i disse Egne. Nogle af Aasene bestaa af et Konglomerat af rullede Stykker Basalt, Dolerit og Breccie. Lagfølgen i disse Egne synes at være: 1) nederst Basalt, 2) Palagonitbreccie, 3) isskuret Dolerit, 4) Konglomerater, 5) glaciale Dannelser, 6) Flodgrus. Efter at vi vare komne et godt Stykke Vej ind imellem de spredte Bjærgtoppe, kom vi til et rødt Brecciefjæld. Vi red over dets nordlige Ryg og havde derfra god Udsigt over Omgivelserne; mod Nord strækker sig her en Gruppe af 7—8 Søer, Ashjarnarvötn, hvoraf to store, de andre smaa.

Rundt omkring ses øde Grus- og Klippeflader, men hist og her ved Søerne er der dog smaa grønne Pletter af Mos; to Svaner svømmede nok saa fornejede paa en af Søerne, og fire Faar, der havde forvildet sig hertil, stod og gloede paa os.

Mellem dette røde Fjæld og et andet vestligere, der er meget højere, flyder en Jøkelev gennem en smal Dal. Efter at vi havde passeret denne Elv, besteg vi den vestlige Bjærgkam, Asbjarnarfell, den vestligste og højeste af hele Bjærggruppen. Oppe paa Toppen af det langstrakte Asbjarnarfell, der ligger 3238 Fod o. H., blæste det saa stærkt, at man ikke kunde staa oprejst, men under lidt lavere liggende Klipper fik jeg saa meget Ly, at jeg dog kunde iagttage Omgivelserne, thi herfra havde vi en udmærket Udsigt over Hofsjökull og over Højlandet i alle Retninger. Paa begge Sider af denne aflange, skarpe Fjældryg ere Lavastrømme flydte ned paa Højlandet; den østlige Strøm er kun smal og kort, den vestlige har derimod en betydelig Udstrækning; ingen Kratere ere synlige, men Lavaen strækker sig paa begge Sider helt op til Jøkelranden, saa Udbrudsstedet maa ligge under Isen. Under denne nyere Lava findes isskurede, gamle, doleritiske Lavaer ofte med en smuk Søjleafsondring.

Mod Vest havde vi fra Asbjarnarfell Udsigt over Højlandet ved Blanda helt til Langjökull; man ser ogsaa her de samme ensformige, bølgeformede Højflader; der er ingen Afvexling af højere Fjældtoppe eller Bjærgkjæder; kun nærmest Hofsjökull ses nogle smaa Tuffjælde, og nogle Søer ligge hist og her i Lavningerne; ellers er der intet andet end afrundede, lave Aase og Rygge. Herfra fik jeg ogsaa god Oversigt over den Del af Hofsjökulls nordlige Rand, som jeg ikke før havde set. Selve Hovedjøkelen danner en snehvid Bredning og hæver sig længst mod Vest til en noget højere Kuppel, men Randen er mere uregelmæssig formedelst de ujævne Grundfjælde, der hist og her stikke Toppe og Rygge op igjennem Isen. Mellem Asbjarnarfell og det lille Bjærg Sata strækker en bred Skredjøkel sig ned paa Sandene; fra den udspringer den vestlige Jökulsá med to Kildefoder, hvoraf den østlige bryder frem fra en Gletscherport tæt vestfor Asbjarnarfell. Vestfor Sata har Jökelen en jævn Hældning ned mod Sandene, men sydligere ved Kjalvegur hæve Randfjældene sig atter. Paa Strækningen mellem den østlige Jökulsás Hovedkilde og Asbjarnarfell ovenfor Illvidrahnúkar er Jøkelranden meget uregelmæssig formedelst det ujævne Underlag; hele Hovedjøkelens hældende Flade er egentlig en

sammenhængende Skredjøkel, som nederst formedelst de Rygge, der stikke op igjennem Isen, deles i en Mængde Smaagletschere, hvorfra mange smaa, foranderlige Vandløb have deres Udspring. En af disse mindre Skredjøkler gaar ned i Bunden af Dalen østfor Asbjarnarfell, og omtrent 7—8 temmelig store Gletschere gaa ned fra Hofsjökuls Nordrand bagved Illvidrahnúkar, men af mindre Gletschere findes der sikkert endnu flere. Gletscherranden ligger ved Asbjarnarfell, 2964 Fod o. H.

Den næste Dag tilbragte vi med Forberedelser til den lange Tur tværs over Grusørkenen til Svartaaens Kilder. Mine Følgemænd slog Hø og stoppede det i Sække, thi nu skulde vi en lang Dagsrejse over fuldstændig øde Egne, hvor der ikke er et Straa til Hestene. Imedens gjorde jeg et Par mindre Udflugter i Omegnen tilføds, bl. a. for at undersøge Vinderosionens Virkninger paa Klipperne og Gruset. Alle Sten ere i disse Egne, som jeg før har omtalt, sløbne af Vinden paa den Side, der vender opad, og Trekanter findes i Hundredevis; de stærkeste Storme synes at komme fra SV. Vinden har ogsaa oprevet store Stykker af Jordsmonnet omkring Søerne, især hvor det er tørt og bevoxet med Lyng og Smaapil; *Salix glauca* er den almindeligste Pilart paa disse Strækninger og paa Toppen af Tuerne; *Salix phylicifolia* er sjældnere; begge ere dog meget forkrøblede. Hvor Vinden har blæst det øverste af Jordsmonnet bort, ere *Arenaria ciliata* og krybende Equisetaceer de almindeligste Planter. Paa Grusstrækningerne rundt omkring ser man ingen andre Planter end den haardføre *Armeria maritima*, der voxer spredt i smaa Exemplarer. Denne Plante findes næsten allevegne i Islands højt liggende Ødemarker, hvor ingen andre Planter trives. Om Aftenen fik vi smukt Vejr, og ved Solnedgang svømmede hele Omegnen i et gyldent Purpurskjær; vi fik ogsaa Besøg af fire Svaner, og deres Sang lod paa Søerne til langt ud paa Natten.

Tidlig om Morgenen d. 3. August brød vi op fra Teltpladsen ved Orravötn og satte Kursen mod VNV. over Ørkenen, der synes at strække sig uden Grænser i alle Retninger til Horisonten; den bølgeformede Overflade spærrer Udsigten til fjærnere liggende Fjælde. At beskrive Landet, vi rejste over, vilde kun være en Gjentagelse af det allerede skildrede; hele Dagen saa vi kun Grus- og Klippeaase i en Uendelighed som Bølgerne paa Havet. Af Planter ser man kun med lange Mellemrum enkelte forkrøblede Exemplarer af *Armeria maritima*, *Salix herbacea* og *Cerastium alpinum*; den førstnævnte Plante er den hyppigst forekommende;

paa nogle faa Steder fandt jeg smaa krybende Exemplarer af *Salix glauca* i Læ af store Sten. Hvor der er Grus i Overfladen, kan man let komme fremad, men hvor Klippeblokke ere dyngede sammen i Rygge og Høje, gaar det meget langsomt, og kun de islandske Heste, der ere saa sikre paa Foden, kunne komme frem i et saadant Terræn. Hist og her traf vi halvt udtørrede Vandløb og Flodlejer, der udfyldes under Tøbruddet om Foraaret, og Vandpytter og Smaasøer ligge ogsaa enkelte Steder skjulte i Lavningerne mellem Aasene. I Overfladen ligge allevegne løse Doleritblokke, men det faste Fjæld kommer kun frem paa enkelte Steder og er da som oftest isskuret. Skuringsmærkerne ere dog kun sjældent tydelige; NNE. for Illvidrahnúkar maalte jeg 2100 Fod o. II. Skurstriber med Retningen N 45° V.

Efter at vi i fem Timer uden at standse havde redet saa hurtigt, det kunde lade sig gjøre, naaede vi den vestlige Jökulsá og passerede den, lige før den falder ned i en Kløft, som den har skaaret i Højlandet. Vi havde skyndt os at naa til Elven, før den hen ad Dagen havde voxet ved Smæltevandet fra Jökelen; Overfarten gik ogsaa godt, men et Par Timer senere havde vi næppe kunnet komme over; Vandet var allerede blevet brunt af Jökoller, men Vandmængden var endnu ikke særlig stor.

Vestfor Jökulsá var Landskabet om muligt endnu styggere og ubyggeligere end før. Aasene vare højere og brattere, og de faa forkrøblede Planter vare endnu sjældnere. Foruden de før nævnte Planter kunde man her se enkelte Exemplarer af *Silene maritima*, ogsaa en haardfør Plante, der voxer i Ørkener baade i Lavlandet og paa Højlandet. Skjønt de bølgeformede Højdedrag synes at ligge meget uregelmæssigt, synes de største Lavninger dog at have en vis Tilbøjelighed til at strække sig fra Syd til Nord, saa der findes ligesom Tilløb til parallelle Daldannelser. Højderne bedækkes som oftest af Grus, men Stenblokkene ere dyngede sammen i Lavningerne. Isskurede Doleritklipper ses hist og her; en Mils Vej vestfor Jökulsá maalte jeg Skuringsmærker med Retningen N 5° E. Eftersom man kommer vestligere, bliver Grusbedækningen tykkere, og nogle Steder føjes der Ler til Gruset; nogle Steder findes der diluviale Konglomerater, der kunne opnaa en Mægtighed af 50—60 Fod.

Efter elleve Timers Ridt fra vor Teltplads ved Orravötn naaede vi til Svartá. Her findes der lidt Plantevæxt, men vi maatte dog endnu ride et Par Timer langs Elven mod Nord, inden vi fandt saa meget Græs, at det var tilstrækkeligt til Hestene for

Natten. Hvor vi opslog vort Telt, 1747 Fod o. H., er Elven bræmmet af en smal, plantebevokset Strimmel Land, men ellers er der kun Ødemarker paa begge Sider. Det lavede en Smule op efter de livløse Ørkener, vi havde passeret, at nogle Brokfugle spaserede ved Aaen, og at adskillige Myg summede om Ørene paa os.

Fra Teltpladsen ved Svartaa fortsattes Rejsen ned ad Dalen, der bliver mere og mere græsbevokset, eftersom man kommer nordligere, og Aaen snor sig i mange Bugter, Svartárbugar, over et ret frodigt Græsland. Her findes der ogsaa en Gruppe Søer, som kaldes Adalmannsvotn, hvis Afløb forener sig med Svartaa<sup>1)</sup>. Her bøjede vi af mod Øst og red over en Bjærgryg, der adskiller Svartárdalen og Gilhagadalen, som er en af Skagafjordens Bidale; denne Fjældvej kaldes Litli-Sandur i Modsætning til Stóri Sandur, en Fjældvej nordfor Langjökull. Bjærgryggen, der bestaar af Basalt med Grus i Overfladen, har en Højde af 2238 Fod. Om Aftenen naaede vi Gaarden Gilhagi, hvor vi overnattede.

Fra Gilhagi gjorde jeg en kort Udflugt til Vesturárdalen, den Dal, hvorigjennem den vestlige Jökulsá strømmer ned til Bygden. Dalen begrænses af lave Fjelde, som for en stor Del ere dækkede af Grus; i Dalbunden findes ogsaa mægtige Grusaflejringer, der af Elven ere blevne gjennemskaarne og omdannede til tre Terrasser. Selve Jökulsárdalen, der er beboet og frodig græsbevokset, fortsættes egentlig af en anden Dal, hvorigjennem Hofsá, en Biflod til Jökulsá, har sit Løb, men selve Jökulsá strømmer frem fra Højlandet gennem en meget dyb og mørk Kløft paa Dalens vestlige Side, et kort Stykke Vej ovenfor Præstegaarden Goddalir. Ved denne dybe Kløft faar man en god Oversigt over Bjærgets Sammensætning; nederst findes der tykke Tuflag og ovenpaa dem Basaltbænke med mellemliggende røde Slaggelag; hele Lagfølgen gennemkløves af Basaltgange; højt oppe i Kløften skal man have fundet lidt Surtarbrand. I Mundingen af denne Dalkløft findes paa den nordlige Side mægtige Lerdannelser og rullet Græs. Begge Jökulsaerne have paa deres nedre Løb, før de forlade Højlandet, skaaret dybe Kløfter ned i Fjældmassen, og Bifloderne have ogsaa dannet smalle og dybe Tværkløfter; disse Afgrunde gjøre det vanskeligt

<sup>1)</sup> I denne Del af Landet føre flere Elve med klart Vand Navnet Svartaa, den sorte Aa, i Modsætning til de saakaldte Hvitaaer eller Jökulsaer, der føre mælkchvidt Gletschervand.

at færdes paa den Del af Højlandet, der ligger nærmest ovenfor Dalene, men vilde paa den anden Side, hvis de nøjere undersøgte, give et godt Indblik i Plateauets indre Bygning. Dalen ved Goddalir er, som før bemærket, halv fuld af Grus, som ved Elvenes Arbejde er omdannet til Terrasser; Jökulsaen har dog ikke blot gennemskaaet Gruslaget, der oprindelig maa have haft flere Hundrede Fods Tykkelse, men har ogsaa gravet sig dybt ned i de faste Klipper, der bestaa af Basalt og Breccie med Hældning mod det Indre. Ved Bakkakot findes varme Kilder i Flodkløften paa begge Sider tæt nede ved selve Elven. Jeg besøgte Kilden paa den vestlige Side og fandt som højeste Temperatur 65° C., i andre Huller var der en Varme af 63° og 55°. Kilderne træde frem i den faste Basaltklippe fra Spalter, der synes at have Retning fra Syd til Nord.

Fra Gilhagi fortsattes Rejsen ned ad Skagafjordsbygden paa den vestlige Side af Hjeradvotn, men da disse Egne ere godt kjendte, behøver jeg ikke nærmere at opholde mig ved deres Beskrivelse. Jeg vil her kun nævne nogle Smaaagttagelser vedrørende varme Kilder og lignende. Den lange Dal nedenfor Gilhagi kaldes ogsaa Svartádalur; den adskilles fra Hjeradvotns østlige Dal ved en lav og smal Bjærgryg og er tæt beboet. Her besøgte jeg flere varme Kilder især ved Gaarden Reykir. Nogle Hundrede Favne sydfør Gaarden paa en Grusterrasse ved Elven findes en vandrige Kilde med 61° Temperatur; Vandet fra den benyttes til at fylde et Svømmebassin. Selve Hjemmemarken paa Gaarden Reykir, der ogsaa ligger oppe paa den samme Terrasse, er ogsaa fuld af varme Kilder og varme Bække. I en Kilde i den sydligste Del af Hjemmemarken var der 65° Temperatur; nordligere, i smaa Vandhuller bagved Husene, var der 61—63° Varme. Hjemmemarken overrisles af det varme Vand, og selve Grunden er varm, saa at Græsvæksten derfor er meget frodig. Paa Reykir er der en Annexkirke, og Kirkegaarden er bevoxet med en Skov af *Rumex acetosa* og *Matricaria inodora*, der her har en Højde af 2—4 Fod. Under Kirkegaarden er der i en ringe Dybde en fast Klippe af sammenkittet Grus, og hvis man hugger i Klippen, sprøjter det varme Vand frem. Ligene kunne derfor ikke graves dybere end 1½ Alen ned, men de gaa meget hurtigt i Forraadnelse. Hjemmemarken er altid hele Vinteren fri for Sne og Frost. I Bakkerne nedenfor Gaarden voxer der en Mængde *Vicia cracca*, der opnaar en Højde af tre Fod og derover. Nedenfor Gaarden under Terrassen ved Elven pibler det varme Vand ogsaa frem af Gruset.

Paa den vestlige Side af Elven findes ligeledes varme Kilder ved Skidastadir med en Temperatur af 67° C.

Ovenfor Vallholt ender den lave Bjærgryg, der begrænser Svartárdalen mod Øst, og her begynder Skagafjordens brede Dalslette. Den begrænses paa den vestlige Side helt ned til Havet af Terrasser baade af faste Basaltklipper og Grus; disse Terrasser ere maaske dannede af Brændingen under en højere Havstand i Fortiden. I Nærheden af Vidimyri findes i Reykjahóll, en lille Basaltknude paa Terrasseranden, betydelig varme Kilder, der udspringe fra en hældende Revne i Højens østlige Side. Sprækkens Retning er N 15° E. Den sydligste Vandpyt har den højeste Temperatur, 89° C., og andre Smaakilder have 85—87° Varme, nogle dog kun 50—60°. Omkring Kilderne findes der frodig Vegetation af de Planter, som ere almindelige ved varme Kilder, saasom Arter af *Plantago*, *Myosotis*, *Gentiana*, *Viola tricolor* o. s. v. Bjærgene paa den vestlige Side af Skagafjorden bestaa hovedsagelig af Basalt og ere lavere end Fjældene paa den østlige Side, men her findes ogsaa adskillige Indlejringer og Gange af Liparit, især i Stadarfjöll ved Reynistadur; i en Kløft ved Gaarden Gil ses Liparit med sorte, forgrenede Gange; i det sydøstlige Hjørne af Tindastóll er der ogsaa en Liparitplet o. s. v.

Paa Handelsstedet Saudárkrókur opholdt jeg mig nogle Dage og gjorde derfra mindre Udflugter i Omegnen. Denne Handelsplads, der er gaaet godt fremad i de senere Aar, er allerede bleven en net lille By. Saudárkrókur staaer under en høj Bakke af rullet Grus, rimeligvis en gammel Kystterrasse, ved det østlige Hjørne af en Bugt, der skærer sig ind vestfor Hegranæset; de vestlige Hjeradvotn have deres Udløb paa Bugtens østlige Side. Ovenfor den Sandstrækning, Borgarsandur, der begrænser Kysten, findes flere Smaasøer omgivne af græsrigge Enge og en større Sø, Miklavatn. Fra Græssletten hæver sig en enkelt isskuret Basaltklippe, hvorpaa Hovedgaarden Sjáfarborg staaer; derfra har man en ypperlig Udsigt over den smukke og frodige Egn. Paa Lavlandet nærmest Kysten ses mange gamle regelmæssige, tildels græsbevoxede Havstokké; forskellige marine Skaldyrlevninger har man ogsaa fundet i Miklavatn.

D. 11. August drog jeg atter afsted fra Saudárkrókur for at undersøge det store Næs „Skagi“, der strækker sig ud imellem Húnaflói og Skagafjördur. Denne forholdsvis lave og sumpede Halvø, der kun er bebygget langs Kysten, besøges kun sjældent af Fremmede, da den ligger afsides. Befolkningen lever for det meste under meget tarvelige Kaar, og Vejene,

Ridestierne, ere daarlige. Under min Rejse paa Skagi havde vi næsten hele Tiden daarligt Vej, Regn og Taage, og jeg kunde derfor ikke faa det Overblik over Halvøens Indre, som jeg gjerne vilde. Fra Saudárkrókur red vi til den nordlige Laxárdalur omkring den sydlige Ende af den store, bekjendte Fjældmasse Tindastóll, 2436 Fod; Fjældet er bredest mod Syd, men afsluttes af smalle og skarpe Kamme og Tinder mod Nord. Basalt er ogsaa her Hovedbjergarten; kun fandt jeg ved Vedramót en Indlejring af Breccie, og ved Skidastadir i Laxárdal er der lidt Liparit; denne Bjergart er ogsaa almindelig i forskellige Højdedrag omkring Fjældet Molduxi.

Laxárdalen er kun en lille Dal med flad, græsbevoxet Bund og spærres af store Moræner nedenfor Præstegaæden Hvammur. Naar man kommer udenfor Laxárvík, har man fra Kysten en udmærket Udsigt over Skagafjorden og dens klippefulde Øer. Kysten dannes af en regelmæssig, bred Brændingsterrasse af Basalt, der strækker sig op imod de kullede Smaafjælde oppe i Landet; ovenpaa Basaltterrassen er der et tykt Lag rullet Grus. Ind i Kystklipperne har Søen under den nuværende lave Havstand brudt flere Huler, og udenfor staa flere isolerede Klippespidses op af Havet. Nedenfor Gaarden Hóll, ved den saakaldte Hólsbás, har Brændingen først lavet en Port ind i Klipperne og derpaa for tre eller fire Aar siden brudt et Hul gjennem Hulens Loft; gjennem Gruslaget ovenpaa er der saa ved Nedstyrtning blevet dannet en tragtformet Aabning, og derigjennem kan man fra Grusranden se den larmende Brænding omtrent 200 Fod dybt nede i Hulen. Lignende Huler, som jeg før har beskrevet paa et andet Sted<sup>1)</sup>, findes i større Maalestok ved Stapi paa Snæfellsnes. Ved Selvík bliver Kysten lidt højere, og i Pynterne er der lagdelt Tuf som Underlag for en isskuret Dolerit, der let kløves i tynde Fliser. Flere Vandløb udgyde sig i høje Fosser over Klipperne, der med deres Pynter og Toppe have et afvejlende og ejendommeligt Udseende. I Tufklipperne ved Keta findes Gange og Indlejringer af Basalt med smaa Søjler i forskellige Stillinger. Store Stykker falde aarlig ned fra Klipperne, og et Sted var der tværs over Vejen dannet en stor Revne, hvor et Klippestykke, omtrent et halvt Hundrede Favne langt, er ifærd med at løsne sig og inden lang Tid sikkert vil falde ned.

Udenfor Keta bliver Kysten atter lavere, og hele den yderste Del af Skagi bestaar af utallige Grusrygge

med mellemliggende, sumpede Flader og Søer. Doleriten er kløvet i utallige tynde Plader, der ofte staa oprejste paa Kanten, saa at det er yderst besværligt og farligt for Hestene at træde paa dem. I det indre af Skagi er Terrænet, skjønt det ligger lavt, meget kuperet, og mellem de utallige Rygge af sammenhobede, kantede Klippestykker findes en utrolig Mængde Smaasøer, og i de fleste af dem er der lidt Forellefangst. Fra Mosestrækningerne omkring Søerne have Bønderne det meste af deres Hoavl, thi selve Kystlandet er stenet og ufrugtbart. Langs Kysten, undertiden en Fjerdingvej fra Strandkanten, findes gamle Havstokke, og hist og her ses gamle, mosbevoxede Hvalknogler og raadent Drivtømmer i Tuerne.

Den yderste Del af Skagi ligner i paafaldende Grad Melrakkaslétta; langs Kysten er der en Mængde Smaasøer og Laguner, der adskilles fra Havet ved smalle Rev og Tanger af Rullesten og Sand; flere Skjær findes udenfor, og Brændingen fra det aabne Hav slaar fraadende over Skjær og Tanger. Gaardene ligge spredte langs Kysten og ere alle smaa og fattige; den nordligste kaldes Asbúdir. Det er en Ejendommelighed ved Gaardene her, at der i Græstørvæggene, ligesom paa andre nordlige Næs i Island, voxer en Mængde Kokleare.

Under hele Rejsen langs Kysten var Vejret afskyeligt, og Vejen over de stenede Rygge og Pynter, især Digrimúli, var særdeles daarlig, ja, ligefrem halsbrækkende, da de løse Klippestykker vare saa glatte af Regnen, at Hestene næppe kunde faa Fodfæste. Vestfor Digrimúli, 316 Fod, gaar en skaalformet Lavning op fra Kysten, og den omkredsdes af talrige, meget tydelige Havstokke af store Rullesten, den ene over den anden. I denne Lavning ligger Gaarden Hafnir, en meget velbygget og stor Gaard, en Herregaard i Forhold til de andre i disse Egne. Under Gaarden Hafnir høre forskellige Herligheder som f. E. Ederfugle, Sælhundefangst, Torskefiskeri og Drivtømmer, men der maa være meget ensomt paa en saa afsidesliggende Gaard, især om Vinteren.

Fra Hafnir gjorde jeg Udflugter baade ind i Landet og ned til Kysten. Vejret var stadig daarligt, saa at det hindrede nøjere Undersøgelser og længere Ture op til Halvøens ubeboede Indre. Landskabet er ogsaa meget ensformigt, saa der ikke er meget af Interesse at se. Højdedragene og Aasene ere i Overfladen alle vegne dækkede af et Hav af søndersprængte, doleritiske Klippestykker; Doleriten er i Overfladen graa, men er overstænket med en Mængde sorte Pletter af Lichener. Lavningerne, der ere bevoxede med Halv-

<sup>1)</sup> „Ymer“ 1890. S. 169—170.

græs, ere saa sumpede, at de hverken kunne bære Mennesker eller Dyr. Ved Kysten har den stærke Brænding opbrudt Doleritklipperne, saa at en Mængde Smaanæs og Tanger strække sig ud i Søen; der findes ogsaa mange Skjær og Klipper, hvor Sælhundene sole deres glinsende Kroppe og springe ned med et Plask, naar et Menneske nærmer sig, men strax efter vise Hovederne sig over Vandspejlet, og de store, kloge Øjne kigge nysgjerrigt paa den rejsende.

Fra Hafnir rejste vi indefter langs Halvøens Vestkyst, hvor Kysten ogsaa begrænses af en gammel Brændingsterrasse og en Mængde tydelige Havstokke. Kystklipperne, der hæve sig lodret fra Havet, bestaa af lagdelt Tuf, som undertiden har Hældning mod SE.; Doleriten ligger diskordant ovenpaa Tuffen. Brændingen har ogsaa her dannet en Mængde Huler i Klipperne, og enkelte Steder, som f. Ex. ved Fossá. Aabninger eller Porte tværs igjennem fremspringende Pynter. Ved Gaarden Krókur dreje de høje Kystklipper, paa hvis stejle Rand Ridestien ligger, bort fra Stranden ind imod Landet, saa at der mellem Strand og Klipper dannes en græsbevokset Slette, som begrænses af Havstokke, men mod Stranden afsluttes af lavere Klipper; her har en Bugt i Fortiden strakt sig ind i Landet til Præstegaarden Hof. Her findes der altsaa to Kystterrasser og rullet Grus paa begge. Naar man nærmer sig til Handelspladsen Skagaströnd, der staar under en 126 Fod høj Pynt, træder ved Kysten en gammel, forvitret Basalt frem under Tuffen; Pynten bestaar ogsaa af Basalt med regelmæssige, leddelte Søjler.

Rejsen fortsattes fra Skagaströnd endnu langs

Kysten op til Elven Blanda. Bjærgene, der ere temmelig lave og gjennemskaarne af Smaadale, bestaa alle af Basalt, men Lavlandet langs Kysten er fremdeles dækket af Rullesten med gamle Havstokke. Fra Munden af Laxárdalen til Blanda er Kystlandet meget bakket, idet der findes en Mængde Grusrygge med Smaasøer i Lavningerne; alle disse Grusmasser stamme rimeligvis fra de Moræner, som Istidens Jøkler have ført ud igjennem Langidalur og Laxárdalur. Blandas Dal, der kaldes Langidalur, er frugtbar og tæt bebygget; den begrænses mod Øst af høje og bratte Fjældsider, men mod Vest af lave, sammenhængende Basaltaase. Fra Geitaskard gjorde jeg en Udflugt over Fjældene til Laxárdalur gjennem det saakaldte Skardsskard, 1138 Fod. Herfra har man en ypperlig Udsigt over Lavlandet ved Bunden af Húnafljódur med de mange Aase, Moser og Søer, som her findes. Laxárdalens Bund ligger 2—300 Fod højere end Langadalen; den er ogsaa tæt bebygget, men paa Grund af Højdeforskjellen kommer Sneen her tidligere om Efteraaret. Basaltfjældene paa begge Sider af Laxárdalen gennemskæres af flere Smaadale, og i Dalbunden og Fjældsiderne findes udstrakte Moser. Sydfor Litla-Vatnsskard i Fjældene mellem Laxárdalur og Vididalur findes betydelige Liparitdannelser.

Da jeg havde tilendebragt mine Studier over disse Egnes geologiske Forhold, red jeg over Blanda ved Geitaskard og fortsatte derpaa Rejsen ad de vanlige Veje tværs over Landet til Reykjavik. Derfra tog jeg med Postskibet „Laura“ til Kjøbenhavn, hvor jeg ankom d. 15. September.

### Generalstabens Opmaaling af Færøerne.

Ved Kaptajn M. J. Sand, tjenstgjørende ved Generalstabens.

Den ifjor ved Generalstabens Foranstaltning paa-begyndte nye Opmaaling af Færøerne (se dette Tidsskrift 13. Bind III—IV) er i Sommeren 1896 efter Planen fortsat med en noget større Styrke, idet der hertil af den topografiske Afdelings Personale har været udkommanderet 3 Officerer, 16 Guider og ca. 40 menige.

Med nævnte Afdelings velvillige Tilladelse skal her gives en kort Oversigt over de udførte Arbejder samt anføres enkelte af disses Resultater, som maaske kunne have nogen Interesse for dette Tidsskrifts Læsere. Endvidere ville vi hertil lejlighedsvis knytte

nogle Bemærkninger om enkelte færøiske Forhold, der kunne antages at være mindre bekjendte.

De sidste Sommer udførte Arbejder omfatte:

- 1) Astronomiske Iagttagelser til Bestemmelse af Øgruppens Beliggenhed i Henseende til Polhøjde, Længde og Orientering.
- 2) Fortsættelse af Triangulationen og den dermed i Forbindelse staaende trigonometriske Højde-maaling og
- 3) Fortsættelse af Detailmaalingen.

Til Brug ved de astronomiske Bestemmelser an-